

[Finansministeren.]

Da det må være mest praktisk, at administrationen, tilsynet og vedligeholdelsen af det areal, der nu søges gjort til offentligt parkområde, varetages af den samme myndighed, der ejer det eksisterende parkanlæg på Volden, vil jeg, som den ærede spørger også var klar over, søge indledt forhandlinger med Københavns kommune om dennes overtagelse af arealet efter de i mangelægsoverenskomsten af 1925 fastlagte vilkår og retningslinjer, og således, at Københavns kommune efter overtagelsen af arealet kan udlægge dette til parkområde som et naturligt supplement til det eksisterende parkanlæg.

Lannung: Jeg vil gerne takke den højtærede finansminister for det velvillige svar. Jeg ved, at det vil glæde enhver god københavner og fremfor alt enhver christianshavner at få dette voldområde overgivet til fredelig park og spaderesti så snart som muligt, og jeg håber ikke, det vil være tilnærmelsesvis så længe, som der var tale om i forrige omgang, men at allersidste frist må være, at det kan åbnes store bededagsaften.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Fortsættelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 119).

A. C. Normann: Når vi med et naturligt udgangspunkt i åbningstalen lader blikket gå horisonten rundt for at spejde efter tegn på opklaring i den udenrigspolitiske situation efter nu mange års forgæves venten, er der i år sket en forandring, omend kun ude i kimmingen, men dog en forandring, som har skabt nye håb, håb om, at den kolde krigs lange periode er ved at vige for en tid med mere tillid og mindre angst.

Når nu alle glæder sig over den nye kontakt mellem den vestlige og den østlige verdens ledende statsmænd, kan man godt fristes til — lidt forundret måske — efter

nærmere eftertanke at spørge: hvorfor tøvede man så længe med noget, der var så selvfølgelig? Men hvad åbningstalens udenrigspolitiske indledning angår, vil alle i øvrigt bifalde de forhåbninger, som deri knyttes til den nye situation, bl. a. om muligheden for forhandlinger på øverste plan om fastholdelsen af FN's ansvar og indflydelse, om indstilling af atomprøvesprængninger og om hjælp til de lande, hvis befolkninger sulter, og når statsministeren senere i talen fremhæver en mere omfattende nedrustning som et hovedmål, har regeringen deri — i dette ønske — hele landet bag sig.

Jeg vil gerne tilføje, at vi i det radikale venstre også nærer forhåbninger til, at tankerne om den mellemeuropæiske plan om en våbenudtyndet og atomfri zone vil komme til at gå ind som en realitet i de nu forestående drøftelser.

Men i denne atmosfære, der er så afgørende præget af en hel verdens forhåbninger om forsoning og afspænding med en nedrustning til følge, i denne atmosfære er det, vi i Danmark går til behandlingen af vort eget militærforslag.

I det radikale venstre ser vi stadig gerne, at denne sag løses i enighed mellem de demokratiske partier, og vi ser den også gerne løst snarest. Men tiden er ikke inde til at skærpe kravene, snarere til at advare imod foranstaltninger og investeringer, som om kort tid kan synes meningsløse. Men spørgsmålet er jo nu henvist til forhandling i et underudvalg; det ville derfor være urimeligt at underkaste det indgående drøftelser her, og jeg kan ligesom de foregående ærede ordførere indskrænke mig til nogle enkelte bemærkninger.

Man siger fra forskellige sider meget smukt, at det nu er opgaven at hæve forsvarsspørgsmålet op over partierne, men besynderligt nok ledsages disse fromme ønsker jo som oftest af ret ubeherskede angreb på det radikale venstre, hvad det er vanskeligt at se visdommen i, for os over de ingen som helst indvirkning på, og det kan da i hvert tilfælde ikke fremme sagen.

Disse angreb koncentrerer sig i almindelighed i et forargelsens udbrud, om nu virkelig 14 radikale folketingsmedlemmer skal have større indflydelse på sagen end 150 andre

[A. C. Normann.]

medlemmer. Også denne fremstilling skulle man spare sig, for den er misvisende. De 14 radikale folketingsmedlemmer kan som sådanne intet selv udrette i sagen, så lidt som andre partier enkeltvis kan det. Når de 14 har indflydelse, så skyldes det, at deres anskuelser på dette område deles af vide kredse såvel inden for venstre som inden for socialdemokratiet, ja selv af adskillige blandt de konservative. Det er jo sandheden.

Det radikale venstre ønsker, at vi her i tinget må nå frem til en bred enighed, men det når man ikke ved at fremstille vort partis synspunkter og motiver som udslag af lyst til at ødelægge og sabotere bestræbelserne for at afløse den nuværende ordening med en ny baseret på mere rationelle principper.

Hertil kommer, at der i befolkningen er stigende tilslutning til den opfattelse, at det ikke kan være rigtigt eller fornuftigt at beslutte flere hundrede millioner kroners forhøjelse af danske militærudgifter på et tidspunkt, hvor et stortilet program for en international afspænding er under udvikling. Noget sådant kan heller ikke være fornuftigt set ud fra andre partiers synspunkter. Der må dog være områder, man i hvert tilfælde opsætter at tage stilling til, indtil man har mere overblik over, hvor udviklingen bærer hen.

Som sagt, det radikale venstre ønsker, at vi skal nå til et resultat af forhandlingerne nu, men man må handle med en smule fornuft og ikke som oppositionen gøre forsøg på at bilde befolkningen ind, at man kan forhøje militærudgifterne med et par hundrede millioner kroner og samtidig lette skatterne med 800 mill. kr. På denne måde sker der det modsatte; på den måde spærrer man for forhandlingsmulighederne; men jeg har i øvrigt reserveret oppositionens fælles forslag nogle minutter i slutningen af min tale.

Med hensyn til regeringens forsvarsforslag skal der ikke lægges skjul på, at vi i det radikale venstre har givet indrømmelser i håb om dermed at bidrage til en bred enighed og nu håber vi at få klarhed over, hvor langt oppositionen vil gå os i møde. Skulle det nu gå sådan, at vi ikke kan blive enige om alle detaljer, går jeg ud fra, at

oppositionen går med til en tjenestetidsnedsættelse til de 12 måneder imod, at den får sit ønske om en styrkelse af den faste kerne opfyldt.

Da det ærede medlem hr. Erik Eriksen sluttede sig til det radikale venstres krav om kortere tjenestetid, krævede det ærede medlem som en betingelse derfor en større fast kerne på frivilligt grundlag. Dette var vist også den eneste betingelse, det ærede medlem stillede, og dette ønske imødekommer jo regeringens forslag.

Igen i år nævnes i åbningstalen udviklingen nede i grænselandet. En delegation fra det radikale venstres folketingsgruppe har netop været Sydslesvigs Vælgerforenings gæster i nogle dage, og den vendte hjem med et meget stærkt indtryk af den dygtighed og udholdenhed, der udvises i det omfattende kulturelle arbejde, de danske i Sydslesvig udfører. Det må fortsat ligge os stærkt på sinde at støtte dette arbejde. Der skulle nødig blive en tendens til at lade Sydslesvigsagen træde i anden række nu, da vi ikke længere ansføres af en national kampsituation i grænselandet. Jeg synes, der er partier, for hvilke det er ved at gå den vej.

Jeg understreger også regeringens erklæring om at ville virke for en sammenslutning af et større antal europæiske lande for at opnå adgang til friere handel i et større område end de ydre syv, og det radikale venstre vil yde sin bistand til det tættest mulige økonomiske samarbejde mellem de nordiske lande, selv om den nordiske samhandel nu for en stor del frigøres, efter at de syv forhåbentlig snart er blevet en realitet.

De nordiske fællesopgaver er jo nemlig ikke af den grund så nær ved at være udtømt, som enkelte kunne synes at tro.

Jeg havde under åbningsdebatten i fjor — det var den 22. oktober, det findes refereret i Folketingstidende 1958-59, sp. 208 og 209 — lejlighed til at rette den opfordring til den højtærede finansminister, at der skabtes en lempelig overgangsordning med skattebetalingen for de medborgere, der på grund af alder eller sygdom går over på pension. Det drejer sig både om folkepensionister, om tjenestemænd og funktionærer og om dem, der opgiver deres erhvervsvirksomhed. De rammes det første år med nedsat indtægt meget hårdt af

[A. C. Normann.]

skatten, der jo er beregnet af den forudgående større indtægt. Jeg hører netop nu, at regeringen overvejer forslag, der stiler i den retning, jeg her har nævnt.

Jeg afventer nu med interesse sagens videre udvikling, og hvis ministeren samtidig kunne drage de enlige gamles stilling med ind i sin besvarelse, ville det interessere mange, tror jeg. Folketinget gennemførte jo for ikke så længe siden, jeg tror, det er et par år siden, en ændring, hvorefter skatteydere, der var blevet enligt stillede bl. a. som følge af dødsfald, mistede deres hidtidige skattemæssige rettigheder som forsørgere. Vi har siden været stillet over for mange tilfælde, i hvilke enlige pensionister og andre ældre folk har følt den ændring som en meget tung byrde.

Med hensyn til privatpensionisterne gjorde jeg allerede sidste år opmærksom på, at der synes at være så åbenbare urimeligheder i privatpensionisternes, derunder funktionærernes, nuværende stilling, at en ændring var nødvendig. Selv om det udvalgte, der inden for administrationen er nedsat af regeringen, endnu ikke er færdig med sit arbejde, føler jeg mig overbevist om, at den forskelsbehandling, som vi andre synes er åbenbar, også vil blive bemærket af udvalget. Der er jo for privatpensionisterne tale om en forskelsbehandling på 2 fronter, nemlig en skattemæssig forskelsbehandling og en forskelsbehandling i forhold til folkepensionen. Jeg forstår indholdet af åbningstalen således, at man fra regeringens side først og fremmest tænker på en ændring af folkepensionslovens bestemmelser om nedslag for pensionsindtægt. Jeg er enig i, at det er her, der er tale om den mest åbenbare forskel; den er til gengæld også meget åbenbar, og det må vel derfor være rimeligt at ordne dette først uden at afvente ændringer på det skattemæssige område. Men jeg vil gerne understrege, at gentagne opfordringer til forbedringer af privatpensionisternes forhold, som jeg og andre inden for det radikale venstre så ofte har fremsat, også omfatter en opfordring til at finde frem til en skattemæssig ligestilling for de forskellige opsparingsformer. Det radikale venstre hilser imidlertid med tilfredshed, at regeringen har afgivet løfte om at ændre folkepensions-

loven og da forhåbentlig på en måde, så undergravningen af den sunde opsparing på dette område kan undgås i fremtiden.

Jeg vil dernæst gerne gøre et par bemærkninger om den økonomiske situation.

Da jeg ved den tid, da valutabeholdningen her i landet sidst balancerede i nærheden af nulpunktet, i et økonomisk foredrag i Københavns Handelsstands Klub — det kan vel nu være omkring 3 år siden — udtalte som en slags ønskemål, at vi stillede imod en reserve på et par milliarder kroner, blev dette mål betegnet som overbud og fantasi. Men det tal var nu slet ikke tilfældigt valgt. Det svarede nemlig dengang til ca. 3 måneders import og til de laveste valutaeserver i lande, som Danmark burde kunne sammenligne sig med. Nu er der hengået denne periode med fremgang, og nu er vi endelig ved dette mål. Men det er forkert, hvis vi vænner os til den tanke, at vi nu har en høj reserve. Vor valutareserve er stadig meget beskedne, ja, den er lav i forhold til andre landes reserver, selv nu da den nærmer sig det foreløbige mål for vor økonomiske politik, som jeg antydede før.

Den er yderst lav i forhold til andre landes reserver. Så vidt man af foreliggende materiale kan skønne, androg Danmarks guld- og valutabeholdninger i september 26,2 pct. af årsimporten, Norges androg på samme tidspunkt 26,7 pct., Sveriges 31,4 pct., Hollands 47 pct., Tysklands 76 pct. og Schweiz's ikke mindre end 120 pct. Intet lands ligger altså så lavt som Danmarks, og hvis ikke det var sådan, at vi var vant til at være så beskedne med hensyn til valutareserve, som vi er, ville vi nok være betænkelig ved så lille en valutabeholdning, også fordi vi jo har ubehagelige erindringer om, hvor hurtigt valutaen kan forsvinde igen, når forholdene går os imod.

En efter min opfattelse falsk lære er desværre ved at vinde stigende popularitet, nemlig den lære, at en valutareserve ikke er nogen fordel i sig selv. Det er en ting, der lyder såre naturligt, at vi har pengene for at bruge dem. Men denne teori skyldes efter min opfattelse manglende forståelse af det værdifulde i den psykologiske sikkerhedsfølelse af at have råd til altid at gøre det hensigtsmæssige. Det har i perioder,

[A. C. Normann.]

vi har i frisk erindring, været dyrt, at vi ikke turde føre den rette økonomiske politik, fordi vi simpelt hen ikke kunne tage risikoen for en kortvarig valutanedgang i overgangsperioder. Derfor var vi f. eks. for længe om at lempe på kreditstramningen, og derfor kom en række importfrigørelser senere end ønskeligt, frigørelser, som kunne have presset nedad på prisniveauet på det pågældende tidspunkt.

Jeg glæder mig over i disse dage, at erhvervslederne, som selvfølgelig i princippet må se med sympati på alle forslag om lavere skatter, udtaler ængstelse for, at oppositionens program skal føre os ud i tilstande, hvor politiske indgreb på ny er nødvendige. Det er jo dette, vi længst muligt må søge at undgå.

I sin tid, da vi sloges med en vældig og vedholdende arbejdsløshed i en alt for lang årrække, mente, talte og skrev alle, som om det største af alle mål var nået, hvis vi nåede dertil, at arbejdsløsheden kunne blive udryddet.

De næste mange års onde spøgelse var valutamangelen. Den var tilsyneladende uudryddelig, fordi vi i en halv snes år bestandig lod vort forbrug stige lidt stærkere end produktionen, og i denne periode blev valutabalancens redning alle ønskers store mål.

Nu i dag er disse to store mål nået. Nu har vi overbeskæftigelse, og valutabalancen er på den rigtige side af nulpunktet, endda et godt stykke på den rigtige side. Og vi sidder denne gang ikke med den mangeårige nervøse fornemmelse af, at denne dobbelte stabilisering skyldes tilfældige årsager, tilfældige konjunkturer, men vi tror, at den vil kunne holde et stykke tid, hvis vi fortsat bærer os fornuftigt ad.

Det virkelig bemærkelsesværdige ved denne tilstand er jo den samtidige stærke stigning i beskæftigelsen og i valutareserven. Som regel har stærke indgreb imod en kritisk valutamangel fremmet arbejdsløsheden. Når foretagsomheden ikke led skade ved de nuværende regeringspartiers valutapolitik, således som det meget stærkt var spået, at det ville ske, skyldtes det nok for en stor del de to forhold, at vore foranstaltninger var beregnet på ikke at måtte øge omkostningsniveauet, således som de tid-

ligere krisemidler havde gjort det, og at man helt reformerede skatteafskrivningsreglerne, hvad der måske stærkere end noget andet bidrog til at styrke investeringslysten.

Forud for valget troede vel mange erhvervsfolk, der var blevet mistroiske ved tidligere erfaringer, at når dette valg var ovre, ville den nye regering, som fremgik deraf — uanset dens farve — gribe til oppositionspartiernes gamle krisemiddel, en forhøjelse af de direkte skatter. Men det var ikke denne regerings principielle politik at forhøje skatterne; derved skabtes mere optimisme og dermed et yderligere investeringsmotiv.

På tidspunktet for de 3 partiers overtagelse af regeringsmagten var den tillid til pengeværdien, der nu råder, en fornemmelse, som næsten var gået i glemme under mange foregående års for stærke omkostningsstigninger. Men følelsen af, at vi nu havde fået en regering, hvis hensigt det var at fastholde kronens værdi stærkest muligt, måtte få den følge, at folk på ny turde spare penge op.

Og befolkningen, derunder erhvervslivets ledere, fæstede heldigvis ikke lid til oppositionens spådomme om stigende skatter, stigende omkostninger og faldende pengeværdi. Havde de troet på disse mørke forudsigelser, kunne det have fået alvorlige følger både for forbruget og opsparingen og dermed for valutaen — det bør ikke overses, at det psykologiske moment i så henseende ofte kan spille en ganske afgørende rolle. Men nu fæstede de mere lid til regeringspartiernes vilje til at føre den samordningspolitik, der var fremhævet i samordningsudvalgets betænkning, hvis formand var professor Philip, og som var nærmere udformet i det radikale Nyborg-program, som vort parti gik stærkt ind for både før og efter regeringsskiftet.

Vort partis daværende politiske ordfører, den nuværende højtærede økonomiminister, hr. Bertel Dahlgaard, gjorde før valget en stor indsats for at få denne nye politik til at slå igennem og opnåede adskillige bifaldende bemærkninger, ja nærmest ligefrem tilslutning til den nye politik, fra det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Men efter regeringsdannelsen unddrog det ærede medlem hr. Erik Eriksens parti sig lod eller del i denne politik og gjorde alt, hvad

[A. C. Normann.]

partiet kunne, for at gøre befolkningen bange for den.

Denne politik førtes imidlertid igennem alligevel, og erhvervsfolk og sparere fik hurtigt en fornemmelse af, at det var den nye regerings alvorlige hensigt at nå til en varigere økonomisk stabilisering, og de disponerede i tillid dertil. I det hele taget havde de resultater, vi nu har set, næppe været mulige uden et tillidsfuldt samarbejde mellem erhvervene og regeringen.

Det var det betydningsfulde ved den nye politik, og det vil være denne regerings fortjeneste, når meget andet er glemt, at den i modsætning til de 5 foregående regeringer fastholdt den politik, der havde vist sig effektiv, og fastholdt den så længe, at dens virkninger kunne nå at fæstne sig, i stedet for som tidligere at give slip på det faste hold i økonomien, så snart skyerne begyndte at spredes en smule. Regeringen havde ganske givet kunnet vinde derved i øjeblikkelig popularitet, men den ville have sat de resultater over styr, der havde udmærket denne frem for hine foregående regeringer, og det skyldes denne holdning, at vi i dag for første gang siden krigen kan betegne Danmark som et i økonomisk henseende velordnet land. Det er også derfor, at Berlingske Aftenavis den 19. ds. kan skrive i en leder — jeg anmoder om tilladelse til et kort citat —:

„Man skal årtier tilbage for at finde en sådan ro på det pris- og omkostningsmæssige område som den, der har eksisteret i de sidste år.“

Og når vi nu har nået denne tilstand, som vi har skuet hen imod i mange år, er der grund til optimisme med hensyn til den nærmere fremtid, og der er grund til at håbe, at den gode tilstand kan fastholdes. Jeg for min del tror da også, at erhvervene stadig er optimistiske og tilfredse, bortset fra et par erhvervsområder med særlige vanskeligheder. De fortsatte investeringer, også investeringer på lang sigt, tyder derpå. Åbningstalen røber, at der også er en god

del sund optimisme hos regeringen, ja selv oppositionens toner er glædeshymner, for dens presse opretholder ufortrødent den opfattelse, at hvad befolkningen går og længes efter, er at få regeringen skiftet ud, nu mens det går allerbedst. Der synes altså ikke at være nogen fra nogen af siderne, der beklager sig, og jeg skal da heller ikke prøve på at puste oppositionspartiernes stearinlys ud, men ønsker tværtimod oppositionen et langt liv.

Vi er trods al fremgang stadig ikke anderledes fjerne, end at det vil ramme ulykkeligt til alle sider, hvis vi ansporer forbruget til at stige mere end produktionen, men især vil det ramme landbruget og hele eksportområdet hårdt, fordi disse grupper ikke har noget sted, hvorfra de kan hente erstatning for øgede omkostninger.

I tiden siden krigen har det danske landbrug formået at sætte sin produktion enormt i vejret, og der er færre og færre udøvere i erhvervet til at dele overskuddet. For en overfladisk betragtning skulle forholdene altså være fortrinlige for den enkelte landmand. Men ulykken er jo, at omkostningerne i samme periode er steget så stærkt, at de i flere år mildest talt har taget pynen af landbrugsregnskaberne. Jeg er helt overbevist om, at hvis vi nu gik hen og fulgte oppositionens opfordring til at nedsætte skatterne med 800 mill. kr., uden at dette blev fulgt op af reelle besparelser, men at man tværtimod, hvad oppositionen jo tænker på, forøgede udgifterne til forsvaret, så ville det få sådanne virkninger på priserne, at omkostningerne ville ryge i vejret, til skade mest for landbruget, men i øvrigt for alle erhverv, der er afhængige af Danmarks konkurrencedygtighed, og dermed også til skade for arbejdernes og funktionærernes tryghed i beskæftigelsen, og dér må man ikke være blind for, at de nye markedsdannelser jo har medført, at vi nu er yderligere afhængige af konkurrencedygtigheden.

Jeg vil nødig have dette opfattet således,

[A. C. Normann.]

at jeg mener, man ikke kan diskutere skattnedsættelser. Men kan efter min opfattelse udmærket diskutere skattelettelse til tider og i et tempo, hvor produktionen muliggør det, og vi kan også diskutere, hvornår et sådant tidspunkt er til stede. Men vi skal lade være at gå ind i overvejelser af fantasiplaner om forøgelse af købekraften med en milliard, blot fordi valget nærmer sig. Den konsolidering, der er nået på 2 år, skal vi ikke sætte over styr igen.

Men i den roligere overvejelse, som der er grund til at foretage, må det afgørende være, hvor stor en del af en skattelettelse der går over i øget forbrug, og hvor stor en del der går til en stimulering af produktionen. For naturligvis har høje skatter dette tilfælles med stramme kreditforhold, at de hæmmer investeringen.

Må jeg som eksempel nævne England, der jo i øvrigt har langt højere skatter i forhold til nationalindkomsten end vi. Det sidste halve års erfaringer derovrefra, hvor man for nogle måneder siden, et stykke tid før valget, nedsatte skatterne, er ikke gode, hvad en af det statistiske departements seneste meddelelser vidner tydeligt om. Men det er i øvrigt rigtigt, at det er vanskeligt at bedømme, hvordan virkningerne ville blive i Danmark, og jeg må i alt fald indrømme, at når jeg har talt for, at også vi burde skride til skattelettelse, så snart dette er muligt, så — det vil jeg gerne sige rent ud — har jeg ikke tænkt på skattnedsættelser i et omfang, som kan konkurrere med oppositionens valgpansiske forslag.

Det ærede medlem hr. Poul Møller gjorde den bemærkning i formiddags, at det lader sig let måle, hvor stor risikoen ved en skattelettelse vil blive. Jeg forstod ham sådan, at det ville være let at overse. Det fremgår, synes jeg, af det ærede medlems eksempel, hvor grænseløs overfladisk og letsindig en sådan påstand er.

I 2 års perioden fra 30. april 1957 — altså fra regeringsdannelsen — og indtil 30. april i år steg bankernes udlån med 1 milliard kr. til godt 7½ milliard kr. Af stigningen, der jo muliggjordes ved den store opsparring, gik en fjerdedel til håndværk og industri, en sjettedel til skibsfarten og en syvendedel til landbruget,

medens udlånene til detailhandel — og her tænker jeg på forbrugsområdet — androg knap en fjerdedel af beløbet, men deraf faldt mere end halvdelen på den direkte afbetalingsfinansiering, der i 2 års perioden er gået op med ikke mindre end 54 pct., en procentvis stigning, som er meget stor i forhold til f. eks. industriens og landbrugets forbrug af bankmidler i den samme periode. Kunne man derfor finde midler til at sikre, at en skattelettelse for en større parts vedkommende lededes ud i investeringer, ville det være en betryggelse for de erhverv, hvis skæbne er afhængig af, at en inflation ikke får frie tøjler.

Så vil jeg gerne, inden jeg slutter, dvæle et øjeblik ved det økonomiske program, som oppositionen nu har fremsat. Jeg skal ikke tale længe om det, for det synes jo allerede at være grundstødt, men jeg vil dog alligevel være en meget interesseret iagttagere, når oppositionen nu skal til at udmønte programmet i konkrete lovforslag. Det bliver spændende, og disse forslag bør selvfølgelig af regeringen og dens partier behandles rent sagligt og med al den respekt, de har krav på, når man har i erindring, fra hvilken side de fremkommer.

Jeg tænker f. eks. på de afsnit i udtalelsen, der omhandler besparelser, og jeg tror, der er nogle muligheder for, at vi kan mødes med oppositionen på et rent sagligt grundlag. Afsnittet herom indledes f. eks. med krav om nedlæggelse af urentable sidelinjer i DSB.

Nu er der jo allerede nedlagt et par baner af den art i det sidste par år, og derudover er en rationalisering i gang, bl. a. ved afløsning af de gamle dyre damplokomotiver med de langt mere økonomiske diesellokomotiver, og samtidig er der nu for nylig sket en ajourføring af jernbanelakstjerne. Det er i øvrigt al ære værd, at venstre nu har overvundet sin traditionelle uvilje imod at gå med til nedlæggelse af den del af banenettet, der er for dyr i drift.

Det forventede underskud i DSB i 1959-60 anslås til 70-80 mill. kr., og jeg kan oplyse, at et for nylig foretaget skøn over det eventuelle tilskud til trafiksvage linjer omfattende knap 40 pct. af det samlede statsbanenet giver et beløb på 20-25 mill. kr. i besparelser, men så omfattende nedlæggelser som 40 pct. tænker

[A. C. Normann.]

oppositionen sig vel næppe gennemført på én gang, og det er i så tilfælde begrænset, hvad man kan spare på denne konto.

Det vil også glæde mange, i hvert fald i det radikale venstre, at oppositionen nu uden forbehold støtter det radikale venstres gamle krav om at ophæve militærattachéstillingerne inden for NATO-området. Hidtil har de 2 partier rent ud modsat sig gentagne radikale forslag om denne besparelse, men jeg tror, den er sagligt forsvarlig, når henses til den udvikling af informationer, som hele NATO-apparatet er i stand til at formidle. Besparelsen på det område vil nok kunne andrage noget over 1 mill. kr., hvilket også i høj grad er blevet taget i betragtning.

Vi er naturligvis også interesserede i en undersøgelse af muligheden for en rationalisering af de nordiske ambassader, hvis man ellers til fordel for det nordiske samarbejde kunne bekvemme sig til at bryde med et par gamle traditioner.

Ja, jeg kunne nævne flere andre af de foreslåede besparelser, som er af interesse, men så må jeg desværre tilføje, at de nedskæringer, der foreslås på det sociale område, og som er dem, der betyder noget i penge, ikke kan undgå at bringe et tidligere venstreinitiativ ind i erindringen, nemlig Madsen Mygdals såkaldte tilpasning, der jo var en social nedskæring med brodden nedadvendt og hastigt medførte venstres selvforskyldte fald.

Jeg må sige rent ud, at en besparelspolitik, som først og stærkest rammer medlemmer af de almindelige sygekasser, og som, efter hvad jeg forstår, vil skære børnetilskuddene ned også for de allerdårligst stillede, en sådan socialpolitik er ikke det radikale venstres politik, og jeg troede egentlig ikke, at vi oftere skulle se venstre optræde i denne rolle over for de svageste stillede i landet. Man kan altid diskutere, ved hvilken overgrænse børnetilskuddene skal ophøre; men at tilskuddene skulle være for store for de små indtægters vedkommende, forstår jeg ikke at venstre mener. De skattemæssige børnefradrag kan jo slet ikke udnyttes i disse indtægtsgrupper.

Dernæst har jeg et spørgsmål til venstres

ærede ordfører, hvis besvarelse vil interessere overmåde mange både her i salen og ikke mindst ude omkring i erhvervene.

Det såkaldte program, som nu er blevet forelagt for os, omfatter også en begrænsning eller afskaffelse af statens udlån til erhvervsformål, men nu er det jo ikke ligegyldigt, om man mener afskaffelse, eller man mener begrænsning, eller om man f. eks. har tanken henvendt på statsgarantier i stedet for lån.

Der ydes for tiden 10 mill. kr. i lån til håndværk og mindre industri og 20 mill. kr. til opførelse af arbejderboliger på landet, boliger, der jo har vist sig at være en forbausende billig byggeform i forhold til andet offentligt støttet boligbyggeri. Til landvinding er statens tilskud 9 mill. kr. og dens udlån 6 mill. kr., i alt 15 mill. kr., til grundforbedring henholdsvis 8 mill. kr. i udlån og 8 mill. kr. i tilskud, i alt 16 mill. kr.

Vi finder det uforsvarligt at standse opførelsen af arbejderboliger, men det spørgsmål, som vi i det radikale venstre særdeles gerne vil have besvaret, er dette: er venstre nu blevet enig med de konservative om pure at afvise statslån, og går man i denne nye politik så vidt, at udlånene til oprettelse af husmandsbrug og gartnerier og til anskaffelse af tillægsjord nu skal ophøre?

Det er et så afgørende vigtigt spørgsmål, at det forhåbentlig vil blive besvaret af venstres ordfører. Jeg håber selvfølgelig, at svaret må blive et nej. Ikke fordi det længere er en nyhed, at man således ganske skematisk kan gå med til at nægte statslån til erhvervslivet. Det har længe været konservativ politik. Derfor er det også på en måde rigtigt, når det ærede medlem hr. Poul Møller kunne udtrykke det således i formiddags, da han talte om dette program, at der intet overraskende er deri. Nej, der er intet overraskende deri, hvis man sammenholder det med den politik, de konservative hidtil har ført, men jeg tror alligevel, det vil ængste og jeg kan godt sige forbløffe mange, hvis partiet venstre virkelig lader den politiske sammensmeltning med de konservative begynde med så hårde konsekvenser over for de mindre virksomheder i land og by, de virk-

[A. C. Normann.]

somheder, for hvilke statens medvirken har været så betydningsfuld ikke mindst på jordpolitikens område.

Der er efter mit skøn en sådan folkelig tilslutning både til udstykningen, til grundforbedringen og til landvindingsarbejdet, at det vil blive hårdt vejr her i landet, før venstre og de konservative får disse opgaver stemplet og fordømt som ting, der ikke angår samfundet. Siden jordlovene af 1899, altså faktisk nu i to menneskealdre, har venstre sammen med os andre lagt navn til bevillinger til den jordpolitik, der er ført, og som så stærkt præger den danske jordfordeling, ja, det danske landbrug og derunder den danske andelsbevægelses udvikling. Derfor står det for mig som et af hovedspørgsmålene i denne debat at få klaret, om venstre nu går over på de konservatives linje. Jeg mener at erindre og har nu konstateret, at det er rigtigt, at i sidste samling holdt det konservative parti op med at stemme for den årlige forlængelse af loven om udlån til statshusmandsbrug. Vil venstre nu under hensyn til det fælles program gøre som de konservative? Hvis venstre vil det, hvad så med statsgarantien for det nye kreditinstitut for fiskeriet? Også dér holdt de konservative sig tilbage i fjor; men nu vil husmænd og fiskere i den kommende tid spørge: hvad vil venstre? De konservative har jo traditionelt set stort på de mindre erhvervsdrivendes interesser, men venstre har dog hidtil sammen med det radikale venstre holdt sig i en vis overensstemmelse med de to erhverv og dissers ledere. Hvad nu? Er partiet nu på vej ud af disse erhvervs interessesfære?

Jeg har her omtalt enkelte afsnit af oppositionens program. Forsøger man at danne sig et billede af, hvad det samlede program står for, hvis det blev realiseret i sin helhed, så skal jeg kort resumere:

Udgangspunktet er jo skatteenedsættelser med 800 mill. kr., idet man hertil føjer, at 400 mill. kr. skal indvindes ved besparelser. Hvordan fremkommer nu disse besparelser? Ja, de 6 mill. skal spares på militær- og presseattachéer, på husholdningsrådet, levnedsmiddelinstituttet og socialforskningen. Dernæst siger man, at bevillingerne til aftenskoler, biblioteker, skolebespisning og børneforsøg skal nedskæres. Hvis man går

ud fra nedskæring med halvdelen af beløbene, så betyder det 27 mill. kr. Dernæst er det hensigten, at børnetilskuddene skal nedsættes med 65 mill. kr. Der skal ske en forhøjelse af lejen i visse lejligheder med 30 mill. kr. Udlån og tilskud til landvinding, grundforbedringer og håndværket og arbejderboliger og de ting, jeg kommenterede før, skal bortfalde, d. v. s. en besparelse på 41 mill. kr. Endelig siges det, at tilsagnene om lån til boligbyggeri skal nedsættes med 100 mill. kr. årligt. Hermed er vi da nået til besparelser på i alt 290 mill. kr. Der er nu to områder tilbage, nemlig sygeforsikringen og arbejdsløshedsforsikringen, og da de samlede besparelser siges at skulle være 400 mill. kr., må man vel så gå ud fra, at statens udgifter på disse to områder skal nedsættes med 100 mill. kr. Hermed er spareprogrammet angivet, men hvad er det nu udtryk for?

Jeg formoder, at de 100 mill. kr.s besparelse til lån til boligbyggeri er en misforståelse, da der overhovedet ikke er givet sådanne tilsagn og der ikke i dette øjeblik er udsigt til, at sådanne tilsagn vil blive givet i de kommende år. Af de resterende 290 mill. kr.s besparelser vil i hvert tilfælde mere end 200 mill. kr. ramme de mindrebemidlede, de ca. 40 mill. kr. betyder inddragning af midler, der anvendes til fremme af produktive formål, og endelig er der altså de 6 mill. kr.s besparelse på forskellige mindre betydende områder. Det er en dristig politik, og jeg tror at turde sige, at befolkningen heller ikke vil godkende den.

Hertil kommer så det centrale: en øjeblikkelig skatteenedsættelse på 800 mill. kr. og 200 mill. kr. i øgede militærudgifter, d. v. s. en udpumpning af ny købekraft på ca. 1 milliard kr. på et tidspunkt, hvor der er fuld beskæftigelse og hele erhvervslivet er i sving. Hvis man tænker sig dette gennemført, vil inflationens sluser være åbnet på vid gab.

Samtidig går forslaget ud på, at skatterne straks skal tages ud af pristallet, så de 800 mill. kr.s skatteenedsættelse ikke vil bringe pristallet ned.

Jeg skal ikke yderligere karakterisere en sådan politik, men enhver ved, at ingen, der har et regeringsansvar, ville vove at gennemføre den.

[A. C. Normann.]

Inflationen har ellers haft det ligesom synden: alle fordømte den, alligevel fortsætter den. Nu er det omvendt. Regeringen har hidtil sørget for, at den ikke fortsatte, og samtidig synes det, som oppositionen er holdt op med at fordømme den. Jeg beklager dette, for hvis vi åbner alle valgpropagandaens sluser på vid gab allerede halvandet år før det normale valgtidspunkt, tror jeg nok, at jeg på baggrund af de erfaringer, jeg allerede har gjort i det høje ting, kan sige, at så vil det gå ud over sagligheden i folketingets arbejde, og så kan dette jo i sig selv fremme den tanke, at vi måske hellere må tage valget noget tidligere.

Jeg tvivler om, at dette vil være i oppositionens interesse, og jeg er helt sikker på, at det ikke er i befolkningens interesse, hvis da i øvrigt partierne kunne vise beherskelse nok til at fortsætte det rolige, saglige arbejde i folketinget. Jeg tror, dette vil være bedst i overensstemmelse med befolkningens ønsker.

Alt i alt kan man sige, at der er grund til med fortrøstning at se den nærmeste fremtids økonomiske udvikling i møde, og sådan er jeg sikker på at erhvervslivet og befolkningen også i dag bedømmer Danmarks situation.

Hvis jeg til slut skal karakterisere situationen, som jeg føler den, vil jeg for at bruge en jævn vending sige, at der ikke længere er nerver på. Det var der tidligere, når vi diskuterede økonomiske forhold og tænkte på, hvordan udviklingen ville blive i fremtiden. Forudsat at ikke uforudsete forhold udefra forstyrrer billedet, har vi nu ro og råd til at gå videre med den langsigtede politik, som gerne skulle befæste Danmarks position som et land, der er i rolig og støt fremgang.

Niels Andersen: Da jeg i formiddags hørte på ordførerne for venstre og de konservative, fik jeg umiddelbart det indtryk, at landet var stedt i våde, at der var noget, der var galt, som øjeblikkelig skulle rettes op. Vi var i en krisesituation; det var det indtryk, disse oppositionsordførere efterlod sig. Derfor kan det vel nok være gavnligt at se på, hvilken baggrund det nu er, som vi skal føre lovgivningen videre på. Det er

nyttigt ved et folketingsårs begyndelse at gøre en slags status og se, hvordan grundlaget er for det videre virke.

Den økonomiske situation er naturligvis meget afgørende for den videre udvikling. Med henblik på Danmarks indtræden i et større markedsområde er det også aldeles afgørende, hvorledes erhvervenes stilling er over for de foreliggende opgaver. På baggrund heraf må man så skønne, hvad der er lovgivningsmagtens opgave i den bestemte situation. Den økonomiske situation skal jeg ikke grave så forfærdelig dybt i. Den er der skrevet og talt meget om, og der er ingen tvivl om hos landets befolkning, at den er så god, at man skal mange år tilbage for at finde magen til. Der er en god, stor valutareserve, vel så stor, som man ikke havde drømt om at få, i hvert fald ikke i en sådan hast, som tilfældet har været. Der er en stadig stigende opsparing, som man kun kan glæde sig over, og som danner grundlaget for øget investering i erhvervslivet, og endelig kan man glæde sig over den store beskæftigelse, der har været, idet der praktisk talt ingen arbejdsløshed er, bortset fra enkelte områder som f. eks. arbejdsløshedsøerne.

Man har til stadighed diskuteret, hvad årsagen til denne gode økonomiske stilling nu er. Jeg tror såmænd hverken, det direkte er regeringens skyld eller oppositionens skyld; det er det danske folks skyld. Jeg tror, at erhvervene har virket på en dygtig måde, og befolkningen har fået tillid til pengevesenet igen, fattet mod og udfoldet en travl virksomhed. Når der så tillige har været ført en klog politik, kan resultatet kun være godt. Altså, årsagen er det danske folk. Det har været dygtigt og står for så vidt godt rustet til de kommende opgaver. Lad os nøjes med at konstatere, at vi har en gunstig økonomisk situation, og at den er udgangspunktet for den videre udvikling. Så bliver det centrale spørgsmål: hvordan er erhvervene stillet ved at gå ind i et større markedsområde med fri konkurrence? Kan man klare det?

Jeg nævner først landbruget, som er det erhverv, der bringer den forholdsvis største del af vor valutaindtjening hjem. Dette erhverv har en enestående produktions- evne, det kan klare sig i konkurrence med

[Niels Andersen.]

alle andre lande og har forstået i tide at udbygge og rationalisere, således at varerne kan produceres til verdensmarkedets priser. På længere sigt må man vist være glad for, at det friere handelssamkvem, vi nu forhåbentlig kommer frem til, sigter mod en selvstændig handelspolitik for Danmarks vedkommende. Det vil være overordentlig vigtigt for et erhverv som landbruget, at man netop sigter mod ikke at blive lukket inde i en toldunion, hvor man hæmmer afsætnings af de varer, som vi er konkurrencedygtige med, at målet for den handelspolitik, vi fører, er bevarelse af vor suverænitet over for tredjelande, hvor udviklingen har været stærkest siden 1939.

På denne baggrund, landbrugserhvervets gode konkurrenceevne og det behov, der kommer til at foreligge ude omkring i verden, åbner der sig i virkeligheden vide perspektiver for afsætning af landbrugsvarer.

For industrisektorens vedkommende er situationen noget mere kompliceret, og dér kan man konstatere i den situation, vi nu befinder os i, at beskyttelsen, der gennem mange år har været denne erhvervsgren til del, har hæmmet udviklingen, og for denne politik har vel det konservative parti i særlig grad været eksponent. Det er ganske givet, at havde dansk industri været ude for en mere fri konkurrence gennem årene, da ville man ikke have baseret sin produktion alene på den beskyttede stilling, man havde, men man ville have udvidet produktionsapparatet, så det bedre var i stand til at konkurrere på verdensmarkedet til konkurrencedygtige priser. Det er givet, at når man skal træde ind i et større marked, hvor friheden vil råde, kan der komme vanskeligheder for et erhverv, der er vokset op under beskyttelse, men det står klart, at denne beskyttelsespolitik nu i tiden fremover skal afvikles. Derfor må man naturligvis se på de vanskeligheder, der kan være for industrierhvervet. Det er, som jeg før har sagt her i tinget, ikke meningen, at vi vil slå noget i stykker, men vi ønsker at gennemføre en udviklingsproces, hvorved industrisektoren hærdes til at kunne klare sig ude i den fri konkurrence.

Efter de oplysninger, jeg har, vil en meget væsentlig del af importreguleringen

bortfalde pr. 1. januar 1960, da vi antagelig går ind i frihandelsområdet. Og hvad har importreguleringen ikke betydet gennem årene? Den har betydet det, at man for mange varers vedkommende har lukket konkurrencen fuldkommen ude, og det har igen betydet en forhøjelse af priserne for landets forbrugere. Det har betydet en begunstiggelse for de industridrivende, der har haft disse beskyttede virksomheder. Derfor hilser vi med stor tilfredshed, at denne importregulering i meget stort omfang nu forsvinder; men vi må erkende, at som følge af den beskyttelsespolitik, der har været ført, må vi i en overgangsperiode have en noget højere told på de varegrupper, som står svagest i konkurrencen. Det vil sige, at noget af det, der kommer til at foreligge her i tinget i den kommende tid, bliver en regulering af toldsatserne. Jeg håber, at tolden på råvarer helt vil forsvinde, og at også tolden på halvfabrikata i meget stor udstrækning vil forsvinde. Endvidere kunne jeg ønske, at tolden bortfaldt for de varer, landbruget anvender i sin produktion. Vi må nemlig med hensyn til den erhvervs- politik, der føres, stræbe frem imod ligestilling for erhvervene.

Der har gennem årene været en ulighed her, som vi bør rette op. Landbrugserhvervet har fået de priser, det har kunnet opnå ude på verdensmarkedet i henhold til tilbud og efterspørgsel. Det har været et godt princip: hjemmemarkedsprisen for landbrugsvarerne har været gennemsnittet af de eksportpriser, der har kunnet opnås. Princippet er rigtigt; man har bare ikke gennemført det for alle erhvervsgrene. Industrien har haft gunstigere vilkår, har haft en beskyttelse, som i nogen grad er blevet betalt af landbrugserhvervet. Man må stræbe frem imod ligestilling mellem erhvervene, og det vil ikke sige, at man skal beskytte landbrugserhvervet, men at man skal afvikle beskyttelsen for industrisektoren. Det vil være den rigtige vej at gå, og så vidt jeg har forstået, er det også regeringens hensigt, at udviklingen skal gå i denne retning.

Men dertil kommer noget andet, som er meget væsentligt, når man står over for en sådan ekspansion, som vi faktisk står over for ved at træde ind i et større handelsområde; det er omkostningsniveauet. Om-

[Niels Andersen.]

kostningsniveauet betyder uhyre meget og er fundamentalt for vor konkurrenceevne. Jeg vil gerne nævne nogle af de problemer, som foreligger i forbindelse med omkostningsniveauets højde. Man taler i denne tid om en vis længsling. Dermed mener man, at lønmodtagerne er tilbøjelige til at kræve noget højere løn end den, der er foreskrevet i overenskomsterne. Man taler ikke så forfærdelig meget om avanceglidning, dog taler man fra nogle sider om det og erkender også, at der er tale om en avanceglidning. Men der bliver talt endnu mindre om det, som måske er helt fundamentalt, nemlig det, jeg vil betegne som spekulationsglidning. Der er ikke tvivl om, at disse tre forhold spiller en aldeles afgørende rolle for det omkostningsniveau, vi skal have, og som erhvervslivet baserer sin produktion på. Jeg synes, det er vigtigt at slå fast, at fuld beskæftigelse i et samfund er et gode. Det betyder, at man frembringer flere værdier, at samfundet bliver mere velhavende; derfor skal man ikke bekæmpe fuld beskæftigelse, hverken på den ene eller den anden måde, heller ikke ved diskonto-forhøjelse. Jeg bebrejder ikke nationalbanken, at den har hævet diskontoen $\frac{1}{2}$ pct., det er dens pligt i en sådan situation. Men regeringen kunne måske have ført en politik, som kunne have hindret, at denne diskonto-forhøjelse kom. Når der er tale om længsling, vil jeg gerne pege på det princip, jeg omtalte før med hensyn til landbrugs-erhvervet, som netop får den betaling for sit arbejdsprodukt, som tilbud og efterspørgsel ude på verdensmarkedet betinger. Det er klart, at man sælger sine varer så dyrt, man kan. Er der på denne baggrund i og for sig noget at sige til, at også en lønmodtager sælger sit arbejde så dyrt, som det er muligt for ham? Principielt er der i hvert fald ikke noget at sige til det. Nu skulle man naturligvis ikke tilskynde til, at man ikke skal holde overenskomster, som er sluttet, men jeg vil bare fremhæve, at princippet: tilbud og efterspørgsel bestemmer prisen, hvad enten det drejer sig om landbrugsprodukter eller arbejdskraft, er det rigtige.

Man må gøre sig klart, at skal man have en højere løn, må man stræbe frem imod en billigere produktionspris pr. enhed, og

hvad kræver det? Det kræver rationalisering og investering, det kræver, at man får produktionsapparatet sat i en sådan stand, at man faktisk kan fremstille varene billigere. Derved kan der også blive noget mere til lønmodtagerne. Men denne rationalisering og investering kræver igen, at der skal være en opsparing; der skal være midler til rådighed, for at man kan udbygge sin virksomhed, udbygge produktionsapparatet. I virkeligheden har lønmodtagere og arbejdsgivere i dette spørgsmål nøjagtig samme interesse. Der bliver ved denne foranstaltning mere både til lønmodtagerne og til arbejdsgiverne, og man skal gøre sig helt klart, at der er en nøje sammenhæng mellem opsparing, produktion, produktivitet og løn. Det er forhold, som hænger sammen. Og så er det endvidere således, at opsparing giver øget velstand, og den giver mulighed for andel i udbyttet. Jeg ville hilse med overordentlig stor glæde, at de danske lønmodtagere blev det, man kalder mere aktieminded, således at de virkelig havde lyst til at få andel ikke alene i virksomheden, men også i udbyttet. Det ville være en uhyre sund udvikling; og hvis man virkelig kunne formå den danske lønmodtager til at indse den sammenhæng, der er mellem disse problemer, ville al tale om forbrugsforanstaltninger forstumme. Man skal bare gøre sig klart, at man skal være med, hvis man vil have denne øgede løn, dette øgede udbytte og denne øgede indflydelse. Man må selv deltage i opsparingen.

Så kan man endelig stille det spørgsmål i forbindelse med det problem, jeg her behandler, om der er mangel på arbejdskraft i dag. Det er givet, at der i alt fald har været fuld beskæftigelse inden for byggeriet, men det er også givet, at der visse steder her i landet endnu er arbejdsløshedsøer.

Man kan så spørge: hvordan skal man tilføre arbejdsmarkedet øget arbejdskraft? Jeg hilser med tilfredshed den lovgivning, som regeringen har bebudet vedrørende en revalideringslov. Det er givet, at det er noget helt positivt, at man søger at beskæftige disse mennesker. Det kan betyde meget for den enkelte, og for samfundet betyder det, at der skabes øgede værdier. Derudover må man tilstræbe bevægelighed

[Niels Andersen.]

på arbejdsmarkedet, og derfor er det glædeligt, at der er så stærk gang i byggeriet, som tilfældet er; man kan se frem til den tid inden for et kort åremål, da vi her i landet har tilvejebragt et faktisk overskud af boliger. Når den dag kommer, vil der også være mulighed for en øget bevægelighed på arbejdsmarkedet.

Jeg kunne endvidere have lyst til at fremføre nogle tanker i forbindelse med spørgsmålet om at skaffe øget arbejdskraft. Man kan udmærket rationalisere på mange områder, hvorved man kan bibringe arbejdsmarkedet flere kræfter. Jeg tænker på rationalisering i den offentlige administration. De danske statsbaner har her i dag været nævnt, og det er i og for sig meget betegnende, at det er det første punkt i oppositionens spareforslag. Man kunne have lyst til at spørge: har man ikke hørt disse toner før? Det er noget, man har kørt på gennem mange, mange år, men lad os nu se, om man virkelig når frem til at gennemføre noget, som betyder en rationalisering og dermed frigørelse af arbejdskraft til samfundet.

Jeg kunne også have lyst til at nævne et andet område inden for den offentlige administration, nemlig postvæsenet. Der er ca. 4 000 landpostbudé her i landet, og det ville være helt i tidens ånd, om man udstyrede de 3 000 af dem med bil og på den måde fik 1 000 mand frigjort. Det kunne gennemføres på en meget rationel måde. De 3 000, der blev tilbage, ville være bedre tilfreds, og man fik 1 000 mand frigjort til arbejdsmarkedet. Så kunne man spørge: hvordan skal bilen stilles til rådighed? Så frit som overhovedet muligt. Posten skal selvfølgelig have så fri rådighedsret over den som muligt, men også have ansvaret for den.

Der var forleden dag i pressen noget skrivi om, at man kørte for meget i statens biler, og jeg er ikke utilbøjelig til at tro, at der er noget om den snak. Men jeg tror også, at det er, fordi man har indrettet administrationen deraf forkert. Man er nemlig så large fra statens side, at man giver kilometerpenge på 35 øre. Det kan man leje en bil for hvor som helst i en privat forretning. Hvis man sagde til de mennesker, der kører i disse biler: I skal

have til de faste udgifter hver måned 300 kr. f. eks. — sådan ved jeg et privat firma har ordnet det — og det, det koster i benzin og olie, ca. 17 øre, så var der ikke nogen fidus ved at køre flere kilometer end højest nødvendigt. En noget lignende ordning kunne landpostbudene få. De ville være godt tilfreds med en sådan ordning, samtidig med at man ville få frigjort mere arbejdskraft.

Inden for toldvæsenet kan man også pege på noget i den retning. Ved at fjerne todsatser, der hverken har fiskal eller beskyttende betydning af noget særligt omfang, kunne man spare udvidelsen og ombygninger og frigøre personale.

Inden for politiet ser man mange granvoksne politifolk udføre kontorarbejde og budtjeneste, noget, man selvfølgelig kan få udført på en langt mere rationel måde ved at bruge folk, der er uddannet på disse felter. Også på denne måde kunne man frigøre arbejdskraft.

Også inden for den offentlige administration trænger man i høj grad til rationalisering. Når man går gennem de ministerielle kontorer ovre i Slotsholmsgade, kan man ikke andet end undre sig over den gammeldags facon, de har indrettet sig på. Det er urationelt. Hvis man sammenligner denne facon med den på et moderne handelskontor eller i en bank, er det givet, at det er tidsrøvende med alle de gamle foranstaltninger. Jeg ved godt, at det i første omgang vil kræve investering, men det vil være en god investering, som på længere sigt vil frigøre arbejdskraft og nedsætte statens udgifter til administration. I den situation, vi befinder i, må frigørelse af arbejdskraft være det, man skal stræbe frem mod ved rationalisering.

Foruden dette spørgsmål er der også tale om avanceglidning. Der er tale om, at priserne stiger, fordi der er en særlig stærk efterspørgsel efter varer som følge af den kolossale aktivitet. Hvordan kan man dæmme op for denne avanceglidning? Den bedste måde er uden tvivl at lempe på importreguleringerne. Den bedste måde er ganske givet at tilføre konkurrence, således at man hindrer denne avanceglidning.

Så er der et andet problem, jeg i og for sig gerne vil drage frem, blot som en tanke eller en forespørgsel til regeringen. Vi

[Niels Andersen.]

oplevede omkring nytårsskiftet, at der indførtes fri konvertibilitet mellem OEEC-landene, således at man kunne omveksle de forskellige mønter frit. Samtidig blev det indført, at man for den hjemlige krone, for Danmarks vedkommende, kunne regulere kursen over for de forskellige mønter med $\frac{3}{4}$ pct. op og ned. Ville der være noget i vejen for, at man udvidede denne procent til 10? Ville det ikke give en noget bedre tilpasning, således at omkostningsniveauet blev holdt nede? Har vi ikke i Danmark lov til at føre den valutakurspolitik, vi ønsker? Er vi bundet af internationale aftaler? Hvis vi ikke er det, ville jeg anse det for en heldig foranstaltning, at vi udvidede disse $\frac{3}{4}$ pct. til 10 pct.

Endelig kommer vi til det fundamentale spørgsmål vedrørende vort omkostningsniveaus højde, vedrørende det, jeg vil betegne som spekulationsglidning. Her finder den egentlige forhøjelse af omkostningsniveauet sted. Vi oplever i denne tid, at der sker stigninger i grundpriserne, som vi aldrig før har set. Vi læste for nylig en statistik, som viste, at i en enkelt kommune var grundpriserne siden sidste vurdering steget med 118 pct. Vi læste i Aarhus Stiftstidende for nogen tid siden, at den byggegrund, der sidste år kostede 6 000 kr., i år kostede 12 000 kr. Sådan kan man hver eneste dag konstatere, at prisen bare for at være, bare for at have en erhvervs mulighed plads stiger ganske kolossalt. Der er noget helt urimeligt i, at hvert eneste barn, der i dag fødes, i virkeligheden fødes til en kolossal rentebyrde, fordi prisen på den plads i samfundet, det nødvendigvis skal have at leve på, hver dag stiger ikke som følge af nogen enkelt mands forudseenhed eller dygtighed, men alene som følge af, at samfundet udvikler sig. Det, at vi arbejder sammen i et samfund, betyder, at hvert barn, der fødes, fødes med en rentebyrde, som hviler på det hele livet igennem. Det er fundamentalt for omkostningsniveauet, og hvis vi skal holde om-

kostningsniveauet i ave, er det absolut nødvendigt, at vi sætter kraftigt ind på dette område.

Det ærede medlem hr. Poul Møller kom med den filosofi, at grundbeskatningen øger grundpriserne. Jeg må spørge det ærede medlem: er det ikke netop god konservativ politik, at man ønsker at begunstige kapitalen? Er det ikke netop sådan, at konservativ politik er udtryk for, at man ønsker først og fremmest at tage hensyn til de mennesker, der anbringer penge enten i jord eller andet? Hvis det er sådan, må konklusionen af de betragtninger, som det ærede medlem hr. Poul Møller fremførte, være, at vi skal have en øget grundskat, for det vil være ensbetydende med, at grundene stiger. Selvfølgelig er denne konklusion forkert. Det er jo helt sikkert, at hvis man i dag ophæver ejendomsbeskatningen, således som oppositionspartierne nu foreslår, med 100 mill. kr. for statskassens vedkommende, vil disse penge blive kapitaliseret, og en øget rentebyrde vil komme til at hvile på de fremtidige generationer. (Poul Møller: Men en mindre skattebyrde!). Ja men en øget rentebyrde og den er lige så tung som en skattebyrde.

Her kommer vi til noget meget fundamentalt i retsforbundets opfattelse. Vi slår fast og har slået fast gennem hele vort virke, at grundpriserne stiger som følge af samfundets vækst og udvikling. Det er ikke resultatet af en enkelt mands arbejde, og det er helt naturligt, at resultatet af den fælles indsats, renten af den fælles skabte værdi, må ind i vor fælles kasse til erstatning for skatten. Det vil være helt naturligt, og det vil være retfærdigt — hvad skattesystemet aldrig bliver. Det er i øvrigt en af venstres mindre gode fortjenester, at det i 1903 gav os et indkomstskattesystem, som betyder, at nu skal statskassen aldrig fattes penge, nu kan man bare dyanke det over på borgernes indkomst. Så er det endda så paradoksalt, at i dag kommer venstre selv og angriber det

[Niels Andersen.]

system, det har indført, og som er blevet overeksponeret, netop fordi det er en forkert udvikling; det er noget forkert, man bygger på.

Se, her har vi modsætningsforholdet mellem retsforbundet og venstre og de konservative. Venstre og de konservative ønsker, at rentefeltet skal udvides for arbejdsfri indkomster; retsforbundet ønsker, at man først og fremmest skal beslaglægge renten af den værdi, vi skaber i fællesskab. Venstres og de konservatives nye oplæg, som man godt kan kalde et valggrundlag, ønsker, at man alene skal basere det offentliges indkomst på en afgift af den arbejdsfortjeneste, man har. Vi ønsker spekulationen og rentefeltet begrænset til fordel for arbejdet og forbruget. Kapitalen skal gøres til menneskets tjener, i stedet for at den i dag i mange tilfælde er en byrde. Kapitalen skal vi anvende på en fornuftig måde. Vi skal bruge kapitalen til at fremme velstand og indtjening, vi skal ikke bruge den til at lægge stadig større byrder på generation efter generation.

Hvor er det en kortsigtet politik, at man absolut vil opretholde sådanne samfundsforhold, at man er sikker på at få en gevinst den dag, man afhænder sin virksomhed, hvad enten det er en gård, en erhvervsvirksomhed eller noget andet! Ville det ikke være mere naturligt at sige: vi vil føre en sådan politik, at vi i videst mulig udstrækning beholder udbyttet af vort arbejde og hindrer en stigning i værdien af erhvervs-muligheder eller af Danmarks jord, som betyder en øget byrde for fremtidige generationer? Jeg synes ikke, det er svært at se den forskel, der er på den politik, vi ønsker at føre, og den, som venstre og de konservative ønsker at føre.

Når der er blevet talt så meget om ejendomsrettens bevarelse, er det vel berettiget at spørge: hvad har man ejendomsretten til udbyttet af sit arbejde, ja, har man ikke mere ejendomsret til det, end man har til de stigninger, der flyder af vort fælles virke? Vil man bevare ejendomsretten, så den betyder noget for det enkelte menneske, er der ikke anden vej end den vej, vi har anvist fra retsforbundets side.

Hvad siger så venstres og de konservatives nye politik? Ja, jeg må nikke genkendende til meget af det. Jeg må for så vidt complimentere venstre og de konservative, fordi de har taget ved lære af nogle af de tanker, som vi gennem årene har ført frem. Det er kun en ensidig lærdom, må jeg indrømme. Man har glemt den ene side af spørgsmålet. Man har kun taget den side til sig, som vedrører skatter og begunstigelse af kapitalen, men har glemt at tage hensyn til de værdier, vi skaber i fællesskab, og som skal danne grundlaget for hele det økonomiske virke, ikke mindst for omkostningsniveauet. Hvis der skulle gå en lille tid endnu, mon jeg så kunne nære håb om, at venstre og de konservative også lærte denne side af retsforbundets tanker at kende?

Der er foreslået skatnedsættelser og besparelser, og der er tilsyneladende mange fornuftige tanker deri. Jeg vil gerne kommentere nogle enkelte af de spareforslag, der omtales i venstres og de konservatives valggrundlag. Man foreslår, at udgiften til kontant børnetilskud reduceres med 60-70 mill. kr., og at ingen, som tjener over 12 000 kr. i skattepligtig indkomst, skal have statstilskud. Det er for så vidt en sund tanke, og jeg vil gerne understrege, at den boliglov, vi gennemførte sidste år, netop sætter grænsen 12 000 kr. for opnåelse af fuldt børnetilskud, og dette tilskud skal så aftrappes op til en indkomst på 18 000 kr. Jeg vil i den forbindelse gerne understrege, at det beløb, der som børnetilskud tilflyder borgere, der har over 12 000 kr., andrager 12-13 mill. kr. Jeg vil også gerne oplyse, at huslejetilskuddet til børnerige familier andrager 11 mill. kr. og huslejetilskuddet til folkepensionister 6 mill. kr. fra statens side, i alt 17 mill. kr., og kommunerne har til disse formål en udgift på 34 mill. kr., i alt 51 mill. kr. Det vil med andre ord sige, at hvis man virkelig skal nå frem til en besparelse på 60-70 mill. kr., skal alt dette sløjfes. Sådan må man have lov at betragte dette spareforslag.

Man foreslår videre, at udgiften til rentelepelsler i boligbyggeriet skal nedbringes med 30 mill. kr. Ophævelse af rentelepelsen for lån ydet til og med 1950 vil indbringe 15-20 mill. kr. Her har man i virke-

[Niels Andersen.]

ligheden også skudt over målet, men jeg kan anføre, at det m²-tilskud, der blev indføjet i boligloven sidste år, jo netop skal afvikles over en årrække. Det er fastsat i loven, hvornår aftrapningen skal begynde, og hvornår dette tilskud helt skal forsvinde. Jeg må altså betegne dette her som et forslag, der følger tendensen op i den udvikling, der allerede er i gang, og det ville vel være unaturligt, om oppositionen ikke på et sådant område bød over det, der nu engang er foreskrevet i loven.

Med hensyn til afviklingen af offentlige udlån, der er anført med to gange 100 mill. kr., da er det nok værd at få at vide, at statslånene helt er standset pr. 1. oktober 1959. Pr. 1. oktober 1959 er der efter 1956- og 1955-loven og 1958-lovens overgangsbestemmelser bevilget statslån, som i alt forpligter staten med 600 mill. kr. Disse 600 mill. kr. har man altså givet tilsagn om i det boligbyggeri, der endnu ikke er færdigt. Må jeg spørge oppositionen: er det på dette område man vil spare 2 × 100 mill. kr.? Efter min opfattelse kan man selvfølgelig ikke, når tilsagn er givet, spare noget på dette område, og man kan i virkeligheden ikke gøre mere, end der er gjort på dette område, nemlig at standse statslånene.

Endelig nævner man fra oppositionens side rationalisering af den offentlige administration, og det spørgsmål har jeg været inde på. Der kan være mange gode tanker heri, og jeg kan kun se hen med en vis forventning til de lovforslag, der kommer vedrørende disse spørgsmål.

Det centrale i venstres og de konservatives oplæg er vel nok skattenedsættelsen på 800 mill. kr., hvor man også vil anvende et nyt skattesystem. Der synes jeg at det er værd at erindre om, at der jo allerede i denne regeringstid har fundet væsentlige ændringer sted i skattelovgivningen. Den lov, vi sidste år gennemførte, betød, at man gennemførte en proportional beskatning i praktisk talt alle bykommuner her i landet. Bortset fra enkelte kommuner har man altså nu gennemført proportional beskatning for kommuneskattens vedkommende.

Man siger fra oppositionens side, at den omlægning af skatten, man lavede i boligloven sidste år, kun har betydet, at budget-

terne i kommunerne er steget. Det er jo rigtigt, at budgetterne er steget, men jeg ved ikke, om man kan misbillige det. Der er jo kommunalt selvstyre her i landet, så hvis man vil kritisere dette forhold, er det ikke lovgivningsmagten, der her skal kritiseres, så må oppositionen rette bebrejdelsen mod kommunalbestyrelserne. Man kan ikke fra lovgivningsmagtens side gøre andet end at stille beløbene til rådighed, og har disse kommuner så et sådant styre, at de forøger deres budgetter, er vi ude af stand til at gøre noget herved.

Hvad angår statsskatten, vil jeg også gerne understrege, at vi i udskrivningsloven sidste år påbegyndte en proportional beskatning. Vi fik den sidste år kun ført op til ca. 12 000 kr. skattepligtig indkomst, men jeg håber, det bliver muligt i år at komme videre, jeg håber virkelig, at vi kan sætte denne grænse noget højere op; skal vi prøve at nævne et tal, må det være et sted mellem 15 000 kr. og 18 000 kr. i skattepligtig indkomst, sådan at man får proportional beskatning, altså beskatning med en ensartet procent, op til bruttoindkomster på 24 000 kr.-25 000 kr. Det er nok ikke helt galt, hvis vi kommer frem til noget i den retning.

Jeg må sige, at jeg håber, at den beskatningsprocent på 24, man gennemførte sidste år, kan sættes noget ned. (*Poul Møller: Dog!*). Ja, det håber jeg. Vi er altså i og for sig inde på den samme linje, ærede medlem. Det er bare det sædvanlige, at er man oppositionsparti, skal man byde over. (*Poul Møller: Under!*). Med hensyn til skattelettelse er det i hvert fald over. Men linjen er altså den samme. Man har det bestemte indtryk, at nu har oppositionen opdaget, i hvilken retning udviklingen finder sted; nu er vi minsandten kommet bagefter, har de sagt til sig selv, nu må vi skynde os at udforme noget i samklang med den udvikling, der finder sted, og så er der ikke andet at gøre end at være et hestehoved foran regeringspartierne. Det er i virkeligheden det, der foregår ikke alene på skatteområdet, men på mange andre områder.

Videre ønsker man ophævet ejendoms-skatte for statsskattens vedkommende. Jeg har allerede kommenteret det spørgsmål, men jeg vil i forbindelse dermed sige, at vi skal vel nok søge frem imod en revision af

[Niels Andersen.]

ejendomsbeskatningen her i landet. Den forekommer mig på mange måder at være forældet, og der er vist ikke tvivl om, at vi bør tage den op og få den ordnet på en mere rationel måde. Jeg kunne godt tænke mig, at vi skulle frem til en noget mere ensartet beskatning. Jeg er i virkeligheden imod det princip, at man skal udskrive ejendomsskatter efter behov. Det ville være glædeligt, om vi kunne komme frem til et positivt samarbejde på dette område. Men jeg vil gerne understrege, at den samlede ejendomsbeskatning må vi opretholde, for ellers betyder det blot en kapitalisering, og vi må udbygge selve grundskyldslovgivningen og søge frem til en fiksering af bygningsskatterne. En ændring i den retning vil vi gerne arbejde med på.

Videre kommer vi til spørgsmålet om afvikling af tøjskatten. Der har jeg vel lov til at oplyse, at da vi i 1958 behandlede skattelovgivningen i udvalget, fik vi som følge af, at vi ajourførte forsørgerbegrebet, nogle penge til rådighed, og da foreslog jeg, at man skulle anvende disse penge til en første aftrapning af tøjskatten. Men da var man ikke hjemme, da var hverken venstre eller de konservative til at få i tale. Det gik dog alligevel ikke, at man skulle lade en retstatsmand løbe med den fjer i hatten. (*Poul Møller*: Hvorfor fik det ærede medlem ikke regeringspartierne til det?).

Formanden: Jeg henstiller, at man ikke afbryder.

Niels Andersen: Så er der endelig en ting mere, som karakteriserer skatteforslaget som det, det vistnok er: man ønsker, at skatterne skal ud af pristallet. Det er det sidste i skatteforslaget. Nu har man snart gennem mange år hørt, at det er meningsløst, at skatterne skal være i pristallet, for de fordyrer omkostningsniveauet o. s. v., og nu, da man så vil til at nedsætte disse skatter, skal de skydes ud af pristalsberegningen, sådan at de ikke kan få nogen virkning, så at de kan bringe omkostningsniveauet ned. Sådan ligger det jo i realiteten, og det er en inkonsekvent fremgangsmåde. Med hensyn til spørgsmålet om,

hvorvidt skatterne skal med i pristallet, er der jo et udvalg, som undersøger disse problemer, så lad os se på det, når vi får en betænkning fra udvalget. Jeg vil gerne pege på det inkonsekvente i det, man kommer med fra venstre og de konservative: man lover 800 mill. kr. i skattenedsættelse, men virkningerne heraf skal vi have ud af pristallet.

Venstre og de konservative hævder, at det, de netop har forelagt, er en ny politik. Jeg vil herom sige, at det er gamle travere alt sammen. Der er ikke én ny tanke i det, der er ikke noget som helst nyt. Men jeg indrømmer, at med den politik, der har været ført her i landet, må det have været svært at være opposition, det må virkelig have været svært at finde frem til en politik, der var i overensstemmelse med dens idégrundlag, ganske enkelt fordi regeringspartierne jo gennemførte den politik. Ja, sådan ligger det jo reelt, og man kan kun fra venstres side slå en hånlatter op.

Sådan som det nu er, er sandheden jo den enkle, at vi på mange områder er gået frem mod en afvikling af statsfinansieringen, f. eks. på boligbyggeriets område; der er oprettet en fiskeribank, som skal overtage finansieringen af fiskerierhvervet, og der arbejdes med oprettelse af en lignende bank for landbrugserhvervene, således at man helt kommer bort fra statsfinansieringen. Er det ikke i samklang med venstres og de konservatives ønsker? Jo, det er det. Vi går frem imod en udvikling, som betyder frihandel. Det hilser vi fra retsforbundets side med stor glæde. Man kan godt sige, at det er ikke noget, retsforbundet har udvirket, det er revnende ligegyldigt; spørgsmålet er: sker der en udvikling netop således, som vi ønsker den, betyder det jo kun, at vore tanker om dette spørgsmål og om denne side af sagen har været rigtige på dette område som på så mange andre.

Med hensyn til afvikling af statens opgaver håber vi at nå frem dertil i den takt, udbygningen bliver begrænset. Det er givet, at i samme takt, som rentebyrden og også skattebyrden forsvinder, vil det være muligt for landets borgere at klare langt flere opgaver selv, men man skal tage det i den rigtige rækkefølge og ikke først begunstige udbytningskapitalen, men først og fremmest

[Niels Andersen.]

sørge for, at renteslaveriet hører op, så at den enkelte borger får mere og mere ud af sit arbejdsudbytte.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen sluttede sin tale med at sige: styrk den enkelte borger over for staten. Retsforbundet siger heroverfor: styrk den enkelte borger over for udbygningen, og baser udviklingen på lige vilkår mellem erhvervene og de enkelte borgere, således at samfundsordningen kommer til at hvile på hensynet til det enkelte menneskes velstand.

Fuglsang: Der er et par gange i dagens løb sagt noget, der lignede morsomheder, om henholdsvis de forenede konservative og det forenede socialdemokrati. Mon ikke det kan være mere end et morsomt tilfælde, at befolkningen ved dette folketingsårs begyndelse er blevet stillet over for to politiske programmer, to politiske blok-dannelser, næsten som udtryk for et tilløb til en form for et topartisystem i dansk politik, selv om de ærede medlemmer hr. A. C. Normann og hr. Niels Andersen hver på sin side søgte at påvise rudimenter af en selvstændig politik for deres partiers vedkommende. Det kan synes, som om befolkningen her bliver stillet over for valget mellem to modstridende politiske poler. Det er imidlertid ikke rigtigt. Vurderer man, hvad de to programmer siger eller måske rettere undlader at sige, og forbinder man det med vort praktiske kendskab til partiernes politik, vil man hurtigt se, at der ingenlunde er tale om modstridende poler, men på afgørende punkter blot om gradforskelle. Derfor så man også netop nu det særsyn, at det ærede medlem hr. Niels Andersen faktisk følte sig hjemme på begge sider af det plankeværk, der søges stillet op. Men i virkeligheden ligger det sådan, at der må være et andet valg for befolkningen end de to temmelig parallelle muligheder, vi her er stillet over for, og det gør der også.

Hvad oppositionens såkaldte spareplan angår, er den for mig simpelt hen et udtryk for, at storfinans og reaktion nu finder tiden inde til åbent at gå til angreb på den brede befolknings levestandard, det være sig socialt, økonomisk eller kulturelt.

Hvis vi ser på spareplanen, er vi for så

vidt enige i det synspunkt, at staten ikke år efter år skal opkræve langt større skattebeløb, end der virkelig bruges; men dermed hører enigheden også op. Hvem er det nemlig oppositionen tænker sig der skal spare, til fordel for hvem, og hvad skal der spares? Der nævnes f. eks., at man ønsker, at ejendomsskatterne til staten, i alt ca. 100 mill. kr., skal bortfalde. Dernæst — til trods for at Danmark i forvejen har meget lave selskabsskatter, sidste år i alt 365 mill. kr. — ønsker man yderligere disse nedsat og på linje hermed også en nedsættelse af formueskatterne. Hvem det er, man har i tankerne her, kan man se alene deraf, at formuefordelingen i vort land er sådan, at 13 pct. af befolkningen faktisk ejer de tre fjerdedele af formuen.

Man har imidlertid også tænkt på den anden del af befolkningen, omend på en noget anden måde. Børnetilskuddet, som ydes til mindrebedemlede, skal nedsættes med 60-70 mill. kr., d. v. s. i hvert fald halveres, og tilskuddet til billiggørelse af boliger skal direkte nedskæres med 30 mill. kr., foruden at statens udlån til boligbyggeriet skal nedskæres betragteligt. På samme linje er det småkårsfolk, arbejdere og deres børn, der bliver ramt af de nedskæringer med hensyn til skolebespisning og børnehaver, som er påtænkt; på samme måde er det arbejdere, som væsentligt bliver ramt af den ændring af dyrtidsreguleringen, der tænkes gennemført ved, at skatterne holdes uden for pristallet, og endelig skal beskæftigelsesmæssige foranstaltninger som egnsudvikling og landvinding begrænses. Men besparelserne er ikke blot rettet imod lønmodtagere; langt bredere lag af småkårsfolk vil mærke følgerne af f. eks. de kulturelle nedskæringer, som er tænkt sat ind over for aftenskoler og biblioteker, ligesom forslaget om at nedskære tilskuddet til håndværk og småindustri samtidig med, at man som nævnt tænker selskabsskatterne sat ned, er et vidnesbyrd om, at også mindre næringsdrivende skal ofres af hensyn til de kapitalstærke foretagender her i landet.

Der er dog ét sted, hvor der ikke tales om at spare, nemlig på de militære udgifter; her kræves endog klækkelige forhøjelser. Overhovedet, når man sammenligner oppositionens offervilje over for forsvaret med

[Fuglsang.]

dens skattepolitik, har man vist lov til at sige, at sjældent har nogen snakket så meget om forsvaret og samtidig været rede til selv at ofre så lidt.

Oppositionens oplæg som helhed understreger, i hvor høj grad der er brug for en bevidst samling også her i tinget for at krydse dens planer, for at udtale et kraftigt og utvetydigt nej og over for denne politik opstille noget nyt, der tager hensyn til den brede befolknings retmæssige krav og ønsker, men det er ikke en sådan politik, man finder i den højtærede statsministers redegørelse. Tværtimod udtrykker ministeren regeringens vilje til samarbejde med de borgerlige partier med det formål, som det siges, at styrke den demokratiske økonomiske udvikling i vort land.

Man finder i den ellers så omfangsrige redegørelse intet svar på så afgørende spørgsmål som f. eks. regeringens stilling til kravet om militære depoter, og det forstår man egentlig så godt, efterhånden som det synes ganske klart, at regeringen allerede én gang har været rede til at bøje sig. Hvad militærspørgsmålet som helhed angår, er det jo forslaget fra i fjor, der er genfremsat, og debatten føres, som om man næsten på forhånd forudsætter, at der kun kan forhandles på ét grundlag, nemlig at eventuelle ændringer i militærudgifterne vil ske opad. Der er med andre ord ikke større forskel i praksis mellem de to blokke og deres partier i det, som er afgørende, det, som den højtærede statsminister udtrykte sådan, at grundpillerne i vor udenrigspolitik fortsat skal være vort medlemskab af NATO til trods for, at der dog er sket noget ude i verden i sommerens løb.

Det er så helt rigtigt, som statsministeren sagde, at begivenhederne ude i verden på mangfoldige områder danner baggrund for vort hjemlige virke, og det er ikke mindre rigtigt, at netop vor stilling til disse forhold og begivenheder er af afgørende betydning for vore hjemlige forhold.

Hvad i øvrigt bedømmelsen af den udenrigspolitiske udvikling angår, syntes det ærede medlem hr. Per Hækkerup at være adskilligt mere behersket, end den højtærede statsminister var. Han var så behersket, at det næsten syntes at være ham en tvangstanke, som ikke kunne understreges

tit nok. Jeg er da ganske klar over, at vi kun står ved begyndelsen til afspænding, at vi på vejen videre frem vil møde adskillig modstand fra den kolde krigs tilhængere også i vort eget land. Men hvis vi husker tilbage, hvor vi stod for bare et år siden, må man da vist erkende, at det er endog meget betydningsfulde skridt, der er taget. Medens f. eks. den højtærede statsminister i fjor kunne sige, at året forud havde givet verden håb og beredt den skuffelser, men at det var skuffelserne, der vejede tungt til, har vi da lov til at sige i år, at det, der præger situationen nu, i langt højere grad er håbet.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup søger at kaste et lidt tvivlsomt skær over det forhold, at der unægtelig snakkes en del, men det er da ikke noget, der blot gælder i forholdet mellem øst og vest. Jeg vil da tro, at den højtærede udenrigsminister har talt mere f. eks. om forskelligheder i opfattelsen af markedsplanerne i London, Stockholm, Paris og Bonn, end han har gjort i Berlin eller Moskva.

Vi kan helt tilslutte os den højtærede statsminister, når han udtrykker sin tilfredshed med udenrigsministermødet i Genève i maj og også med, at der dér til stede var repræsentanter for begge de to tyske stater, som jo faktisk er en realitet i dag. Jeg finder det på den baggrund rimeligt at stille spørgsmålet: hvornår tager regeringen den praktiske konsekvens heraf, så meget desto mere som Den tyske demokratiske Republik dog er en af vore ganske betydelige handelspartnere, at man også juridisk anerkender landets eksistens? Eller for i første omgang at være mere beskedent: hvornår vil Danmark give DDR-borgere samme indrejsemuligheder til Danmark, som DDR giver danske statsborgere, der ønsker at aflægge et besøg i DDR? Hvornår vil man overhovedet begynde at føre en selvstændig dansk politik i disse spørgsmål i stedet for tilsyneladende at lade sig hypnotisere af regeringen i Bonn, af dens meninger og vurderinger? At det er sådan, synes jo at komme til udtryk på forskellig vis, bl. a. gennem de oplysninger, den danske offentlighed fik om førnævnte udenrigsministerkonference.

Det er nemlig ikke alene med hensyn til arbejdskonflikter, den danske presse er en-

[Fuglsang.]

sidig og partisk. Også her fremstilledes det herhjemme, til trods for at udenrigsministrene dengang i deres erklæring selv sagde noget ganske andet, som om konferencen blev en komplet fiasko, sådan som man også i Bonn ønskede at fremstille det. Men der blev jo nået resultater. På udenrigsministermødet i Genève lagdes grundlaget for de efterfølgende vigtige begivenheder og mødet mellem præsident Eisenhower og ministerpræsident Khrustjev, noget, der givetvis er en af efterkrigstidens vigtigste hændelser. Jeg tænker også, at man her lagde grunden for en anden skelsættende begivenhed, nemlig det sovjetiske forslag om en almindelig verdensomspændende nedrustning, som ministerpræsident Khrustjev forelagde for FN den 2. september, og for den gennemgående positive modtagelse, som dette forslag fik. For os kommunister som tilhængere af socialismen er dette vidnesbyrd om socialismens moralske styrke. Det var jo nemlig ikke nogen militært svag stat, der her opfordrede verden til at erstatte kaprustning og militær trussel med den for menneskeheden eneste moralsk værdige og politisk ansvarlige måde at ordne stridsspørgsmål på, nemlig gennem en fredelig kappestrid om, hvilket system der bedst er i stand til at sikre menneskene flest økonomiske, sociale og kulturelle goder.

Forslaget, man kan måske også sige tilbuddet, om almindelig afrustning blev fremsat af en stat, der bl. a. med sine rumraketter havde fastslået sin teknisk-videnskabelige overlegenhed. Uden at grave for meget i fortiden må det måske være tilladt at minde om, hvordan vestlige politikere åbent truede med at udradere Sovjetunionens byer, dengang man mente, at vesten havde monopol på atombomben.

Når nu den danske regering erklærer, at den vil støtte alle bestræbelser på at mindske spændingen i verden, må vel oprigtigheden i dette tilsagn bl. a. vurderes ud fra dens holdning til dette konkrete forslag om på kortest mulig tid at opløse alle væbnede styrker til lands, til vands og i luften, om at tilintetgøre alle våben, al krigsudrustning og alle militærforråd, om at forbyde atom- og brintbomber samt raketvåben, om at nedlægge baser og fjerne alle tropper på fremmed territorium. Det

er et konkret forslag, der stiller det inden for mulighedernes grænser at fjerne krigens og krigsfrygtens mareridt, et konkret forslag, fordi det forudsætter samtidig ned- og afrustning i alle lande under den fornødne internationale kontrol. Netop heri ligger styrken, for kun politiske tåber og spekulanter kan forsøge at bilde sig selv og andre ind, at fred og national tryghed sikres ved den ene parts ensidige afrustning.

Et sådant konkret forslag, som også vi er stillet over for, giver anledning til en konkret stillingtagen og mulighed for regeringen til at stille handling bag ordene om at ville støtte freds- og afspændingstendenserne ude i verden, men det synes, som om det modsatte er tilfældet.

Vi kan ikke med vor bedste vilje og ud fra, hvad vi har set fra den kant, således som regeringen og oppositionen åbenbart gør det, opfatte NATO som et fredsinstrument. Alle historiske erfaringer har lært os, at militære pagter fremmer mistænksomhed og spænding. De fører til dannelsen af modpagter, til kaprustning og uvægerligt før eller senere til krig. Derfor var vi imod Danmarks tilslutning til NATO, og det standpunkt har vi ikke ændret. Derfor har vi konsekvent stemt imod NATO-bevillingerne, og det vil vi fortsat gøre. Derfor er det for os i Danmarks interesse, at der som et første skridt til afspænding sluttes en ikke-angrebsaftale mellem NATO og dens modpart, Warszawalandene.

Der findes et gammelt ord om, at man ikke både kan blæse og have mel i munden. Man kan heller ikke på én gang arbejde for afspænding og samtidig tilstræbe samling med den kolde krigs mest aggressive anti-kommunistiske korsriddere i forsvarsspørgsmålet. At ville afspænding vil i praksis sige at modarbejde disse kredse og deres planer, og her mangler en del, selv om jeg må erkende, at jeg ikke forstår årsagen til denne tøven og vaklen. Der kan da ikke være tvivl om, at der ikke i arbejderklassen vil opstå nogen vanskeligheder, om man står fast, om regeringen virkelig højt og forståeligt sagde nej til generalerne og til de politikere, der kører deres politik.

Der er vel, når der tales om fasthed, grund til ikke helt at glemme kampagnen mod den sovjetiske ministerpræsidents genbesøg i Danmark. Det, disse kræfter den-

[Fuglsang.]

gang vendte sig imod, var jo ikke personen Khrustjjev, men mod et besøg, som man frygtede ville svække den kolde krig. I den henseende viste den danske NATO-kolonne sig mere amerikansk end altså amerikanerne selv. Når man en enkelt gang ville demonstrere en selvstændig optræden, kunne man ellers godt finde en mere passende måde at gøre det på. Men hvad gjorde regeringen for at forsvare det besøg, den selv var vært for? Den gjorde for at drage en historisk parallel så temmelig det samme som Rane Jønsen i Finderup lade, da han „forsvarede“ Erik Klipping.

Regeringen påberåbte sig dengang den vestlige pressefrihed. Jeg vil hertil for ikke at blive misforstået gerne sige, at jeg hverken ventter eller forlanger, at regeringen skal gå blot så vidt over for pressen, som minister Kjærboel gjorde det i forsvaret for en oven i købet dårlig og uværdig sag omkring Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“s forlis. Vi ville bare have fundet det rimeligt, om regeringens presse havde brugt den pressefrihed, der vel også må gælde den, til at forsvare regeringens standpunkt og handlemåde.

Sådan også nu. Hvis talen om at støtte afspændingen er ærligt ment, må den også indebære en klar afstandtagen fra den opposition, hvis krav kun kan virke som en provokation imod alle fredsbestræbelser. Jeg tænker på dens krav om stigende forsvarsudgifter i en tid, hvor verden diskuterer nedrustning; jeg tænker på kravet om at placere fremmede depoter på dansk jord i en tid, hvor man ved, at placeringen af baser og militære anlæg i andre lande er en af hovedårsagerne til den internationale mistænksomhed og spænding. Jeg tænker ikke mindst på kravet om atomvæbning i en tid, hvor alle ansvarsbevidste mennesker stempler forberedelse til og brug af atomvåben som en forbyrdelse mod menneskeheden, og hvor stormagternes forhandlinger om indstilling af forsøgssprængningerne trods alt gør fremskridt.

Jeg forstår ikke dem, der over for deres samvittighed og over for det danske folk tør tage ansvaret for at fortsætte den kolde krigs politik. Det gælder i politik, det gælder også i presse og radio. Vi lever i et århundrede, hvor vi mennesker er stolte af,

at vore dristige opdagelsesrejsende har fået de hvide, uudforskede pletter på verdenskortet til at forsvinde, men samtidig er det sådan, at den danske befolkning holdes i bevidst uvidenhed om, hvordan det ser ud på en tredjedel af kloden, og den får kun et forvrænget billede af, hvordan 1 000 millioner mennesker lever. Men sandheden vil jo komme for en dag. Hvor længe prøvede man ikke at opretholde myten om russernes uvidenhed og tilbageståenhed? Denne myte blev sønderrevet i ét nu, da den første sputnik for et år siden blev sendt ud i rummet. Den blev afløst af en nøgtern erkendelse af, at på disse områder var det vesten, der var distanceret. Og sådan vil sandheden jo komme for en dag også på andre områder.

Men når jeg taler om det ansvar, man påtager sig, gælder det endnu mere i den militærpolitiske diskussion, hvis baggrund jo i virkeligheden er selve vor eksistens. Generaler og NATO-politikere kræver her atomvæbning, for — siger de — danske soldater skal ikke i givet fald stå svagere end deres modstandere. Og der kræves oprettet NATO-depoter i Jylland, hvorfra den vesttyske værnemagt kan forsyne sig, mens den foretager sit kendte elastiske tilbagetog op gennem Jylland.

Man må for så vidt sige, at der tales svært tydeligt. Fremtiden vil ikke, om der skulle blive en næste gang, få samme besvær med at fordele ansvar og skyld, som man fik efter sidste krig og besættelse. Noget andet, som ikke vil gøre ansvaret mindre, er, at man samtidig holder befolkningen i komplet uvidenhed om de mere konkrete forhandlinger, som vi kun gennem udenlandske kilder kan få et vist indtryk af.

Men der må simpelt hen ikke blive en anden gang. Hvad tror man der bliver tilbage af Jyllands befolkning, efter at de tyske tropper har trukket sig kæmpende tilbage over det, general Thygesen i en udtalelse til Aarhus Stiftstidende kalder „en ligegyldig streg på kortet“, men som vi stakkels civile havde regnet med var en selvstændig stats grænse? Hvad mener de såkaldte militære autoriteter med, at vore soldater ikke må være dårligere stillet end andre? Hvor vil f. eks. de herrer generaler i givet fald skaffe brintbomber fra?

I den forbindelse til eftertanke: der findes

[Fuglsang.]

som bekendt i dag våben, af hvilke bare et enkelt har samme sprængkraft som alle den anden verdenskrigs bomber. Har man tænkt over, hvad det vil betyde bl. a. for den bys befolkning, vi kan se her uden for vore vinduer? Har man tænkt over, hvilken frygtelig fare vi udsætter os for ved at spække denne by med atomvåben?

Vi kommunister vil, som vi hidtil har gjort, modarbejde en sådan politik. Vi vil gøre, hvad vi kan, for at Danmark som sit positive bidrag til international afspænding støtter og fremmer ethvert initiativ, som kan frigøre os fra NATO og afhængigheden af NATOs politik. Vi vil på tinge og ude i befolkningen yde vor støtte til de kræfter, der kræver afvisning af krav og planer om NATO-depoter og atomladninger.

Vi vil arbejde for, at vort land aktivt understøtter planerne om en mellemeuropæisk atomfri, militært udtyndet zone, og for, at Danmark tilslutter sig denne, samtidig med at vi søger anerkendelse som neutral stat under stormagternes garanti.

Vi vil arbejde for indgåelse af kulturelle, skibsfartsmæssige og handelsmæssige aftaler mellem Østersølandene og for, at Østersøen bliver et fredens hav.

Vi vil også på det økonomiske og handelsmæssige område modarbejde en politik, som er til skade for vort land på længere sigt, og som vil kunne blive en reel fare for vor nationale selvstændighed. Jeg tænker her bl. a. på markedsplanerne, herunder på vor tilslutning til de syv. Denne tilslutning — og det samme ville gælde en tilslutning til den anden gruppe — vil betyde, — som Tidsskrift for Industri meget passende siger — at vi gør vort land til slagmark, med deraf følgende konsekvenser for os selv, i stormagternes økonomiske krig. Og samtidig risikerer vi i høj grad at afspærre os fra store dele af verden, deriblandt fra nære, naturlige handelspartnere blandt vore naboer.

Men som statsministeren sagde, danner de udenrigspolitiske begivenheder på mange

områder baggrund for de hjemlige, og det er derfor også rigtigt, at det er de samme politiske og økonomiske kræfter, de kræfter, som stærkest og mest åbent går ind for militær og økonomisk oprustning, der samtidig er bagmændene bag oppositionens såkaldte spareplan. Heller ikke her er der afgørende forskel mellem opposition og regering. Overfladisk er det et omfattende program, regeringen har lagt frem, men reelt kan dets „ånd“, om jeg så må sige, sammenfattes i én sætning, nemlig den, at yderligere forbrugsstigning bør holdes inden for de grænser, der sættes af øget produktion. Det er noget, vi har hørt før. Spørgsmålet om forbruget og dets grænser har jo dannet baggrunden for alle regeringers økonomiske politik siden krigen, og her har der heller ikke været nogen forskel på skiftende regeringer; de har alle gennemført deres forbrugsbegrænsende politik på en sådan måde, at den vendte den tunge ende nedad.

Man har, når talen er om vor nuværende gunstige økonomiske stilling, fremhævet, og ikke med urette, den indflydelse, som gjorde sig gældende fra den almindelige internationale højkonjunktur. Men enhver ved jo, at det er slet ikke sådan, som det ærede medlem hr. Niels Andersen synes at tro, at nu er den hellige grav for stedse velforvaret. Vi ved, hvor ustabile de kapitalistiske konjunkturer er. Det er f. eks. ikke så forfærdelig mange år siden, at vore landmænd oplevede et fald i smørprisen fra 7 kr. pr. kg til det halve i løbet af ganske kort tid.

De gode konjunkturer har imidlertid også en anden side. De nuværende økonomiske forhold skyldes, som det ærede medlem hr. Per Hækkerup sagde, også regeringens politik, og det har jo trods alt ikke været den indkomstudjævnende politik, det ærede medlem hr. Poul Møller netop berømtede. Det har været en forbrugsbegrænsende politik, der ramte småfolk, og som udtryk herfor kan jeg bare nævne, at vigtige forbrugsvarer, heriblandt tekstiler, gennem told og forbrugsafgifter siden

[Fuglsang.]

1954-55 er fordryet med ca. 1 milliard kr., medens de såkaldte tyngende selskabs-skatte, som oppositionen især interesserer sig for, i samme periode kun er steget med siger og skriver 18 mill. kr.

Og hvad den relativt gode beskæftigelse angår, er den jo betalt med perioder, hvor man, ladende temmelig hånt om grundloven, bevidst skabte arbejdsløshed, ikke mindst blandt de ufaglærte. Det er netop de samme tendenser, der igen stikker hovedet frem både i oppositionens sparekrav og i den rentepolitik, der føres.

Kommunisterne har altid vendt sig mod en sådan politik. Vi har opstillet vort beskæftigelsesprogram, men vi har samtidig stillet forslag om, at hvor samfundet ikke ville sikre beskæftigelse, måtte de arbejdsløse have krav på en anstændig understøttelse.

Der tales i åbningstalen om byggeriet, men rentestigningen vil jo både hæmme og fordyre byggeriet, fremfor at tiden nu burde være inde til at fjerne de fordyrelser og forringelser, den nuværende regering alene har ansvar for.

Der tales om bygning af skoler. Ja, også her har regeringen et tungt ansvar gennem sin materialebevillingspolitik gennem årene. I den forbindelse kan jeg ikke lade være med at tænke på oppositionens omsorg for, om vor ungdom i soldatertrøjen nu er på højde med de andre landes unge. Var det ikke nok så stor og nok så ædel en politik at sætte ind på, at vor ungdom, når den går ud i livet, skole- og uddannelsesmæssigt står på højde med udviklingen ude i verden? Vi kommunister mener det.

Med hensyn til bebudelsen af nye landbrugslove og nedsættelse af en landbrugs-kommission er efter vor mening tiden nu inde, og regeringen turde have de parlamentariske muligheder bag sig til ret hurtigt at forbedre husmandslovene af 1948-49 og ikke blot trække tiden ud med en ny kommission.

Set som helhed gør regeringen altså yderligere forbrugsstigning betinget af øget produktion. Det er noget, der er sagt hvert år siden 1945, men arbejderne har til dato ikke virkelig fået deres andel i den produktionsstigning, der har fundet sted siden da.

Det ærede medlem hr. Poul Møller holdt endnu en gang den rørende tale om det classesamfund, som ikke mere eksisterer, og om klassekampens tid, der er forbi. Det tør dog vistnok siges at være en antydning uaktuelt og verdensfjernt. Sagen er jo, at netop i de sidste måneder har en bølge af strejker og uro på arbejdspladserne sønderrevet den slags tale om det nye folkefællesskab, der er opstået, og om velfærdsstaten, vi lever i. Jeg ved godt, at man prøver at slå det hen med bare at tale om kommunisterne og deres værk. Lad det, for at undgå misforståelser, være sagt, at overalt, hvor arbejdere kæmper for deres ret, vil vor sympati og støtte være på deres side. Hvor skulle vi ellers stå? Var det ikke sådan, ville vi ikke være et kommunistisk parti.

Men lad det også være sagt: tror nogen i denne sal virkelig, at vi eller andre kunne trylle sådanne konflikter frem på kommando, om der ikke var tungtvejende årsager? Skulle man virkelig kende den danske arbejder så dårligt? Sandheden er jo, at ikke vi og ikke arbejderne er skyld i uroen. Det er arbejdsgiverne og deres organisation med deres uforsonlige herrefolksmentalitet, med deres ensidige, ofte vilkårlige afskedigelser af arbejdere og ikke mindst af disses tillidsmænd. Det er deres jagt efter profit uden hensyn til arbejdernes fysiske og psykiske kræfter eller deres berettigede krav på tryghed på arbejdspladserne, der så at sige tvinger arbejderne til at reagere. Det er jo ikke simpel tanke-løshed eller manglende ansvarfølelse, der får danske arbejdere til at påtage sig de afsavn, en sådan strejke uvægerligt fører med sig. Dette så meget mere, som volds-giftsrettens afgørelser så godt som er givet på forhånd.

Det, der er tale om, er virkelig — for at bruge et historisk udtryk — en fortvivlelsens selvhjælp, og det er også ud herfra, man må bedømme forholdet. De, der i dag har så travlt med blot at fordømme, skulle jo tænke på, at ud over de tilfælde, der fører til konflikt, er der en række af vilkårlige overgreb, afskedigelser og andre forhold, som enten ordnes på fredelig vis, når ikke f. eks. Arbejdsgiverforeningen hindrer en ordning og derved fremprovokerer en kon-

[Fuglsang.]

fikt eller sagen glider hen, fordi arbejderen finder sig i det, eftersom arbejdet nu engang er grundlaget for hans eksistens.

Jeg forstår nok, hvad det er, der gør ondt. For der forekommer tilfælde, hvor man må tage stilling for eller imod. Det er det, man nødig vil. Og her manglede jeg i den aktuelle situation i statsministerens erklæring om at samarbejde for at styrke en demokratisk udvikling i vort land et par ting, nemlig en omtale af forholdene på arbejdsmarkedet. Finder man det demokratisk, og mener man, at det i længden er muligt at opretholde en tilstand, hvor arbejdsmarkedets forhold reguleres efter et forlig, som den unge og endnu meget svage fagbevægelse blev påtvunget for 60 år siden? Og hvad den faglige voldgift angår, har regeringen så slet ingen tanker om denne domstol, der i åbenbar strid med grundlovens princip om åbenhed i retsplejen bag lukkede døre afsiger sine inappellable domme, der næsten med en naturlovs sikkerhed går arbejderne imod? Hvad er regeringens stilling hertil? Og for at man ikke senere skal sige, at vi ikke fægter med åben pande, skal det siges, at for os er tiden for længst løbet fra dette forlig såvel som fra det, der i tidens løb er bygget oven på det, og løbet fra ikke mindst voldgiftens ensidige tilsyneladende almagt.

I samme forbindelse: regeringen gør øget forbrugsstigning afhængig af øget produktion. Gælder det fortsat kun arbejderne? I 1958 var der i den danske industri en værditilvækst på 6,9 milliarder kr. Heraf androg lønudgiften til 320 000 arbejdere — og hertil medregnes i statistikken ikke alene løn til arbejdere og funktionærer, men også tantiemer til direktører — 3,9 milliarder kr. Tilbage står altså stadig 3 milliarder kr. til opsparing eller andet til ejernes disposition.

Det er på denne baggrund, jeg i statsministerens tale savnede noget om tilsvarende indgreb over for kapitalisternes priser, avancer og dividender, noget om kontrol med deres kartel- og monopolaftaler, alt sammen noget, som vender den tunge ende nedad, men noget, der er steget ikke mindre end lønnen og ganske anderledes end denne tynger f. eks. landbrugets omkostningsniveau.

Dette er ikke mindst aktuelt i forbindelse med markedsplanerne. Der forberedes i forbindelse med disse ganske klækkelige toldforhøjelser. Med rette har f. eks. landbrugsorganisationerne gjort opmærksom på, at dette vil føre til en almindelig fordyrelse; ikke alene prisen på indførte varer, men også på hjemlige produkter vil i ly af toldbeskyttelsen blive sat i vejret. Jeg savnede i åbningstalen antydning af, at regeringen gennem pris- og avancekontrol ville modarbejde en sådan udvikling.

Hvad angår markedsplanerne, er der fra de faglige kongresser henstillet, at regeringen af hensyn til beskæftigelsen skulle holde mest muligt igen med ophævelsen af importrestriktionerne. Også her ville et svar være rimeligt.

Fælles for begge de to store grupperinger, der ligesom tegner sig, og for deres partier er som noget afgørende den opfattelse, at der kun findes ét grundlag for deres politik, nemlig det nuværende kapitalistiske samfund. Det er det — og deri er der intet forbavsende — oppositionen mener med sin mystiske udtalelse om at ville forstærke „de selvregulerende kræfter“. At forstærke de selvregulerende kræfter vil jo sige godkendelse og understøttelse af f. eks. nogle olieselskabers ret til — ladende hånt om landets helhedsinteresser for nogle udenlandske aktionærers skyld — at føre deres egen handelspolitik, selv om de derved torpederer landets officielle handelspolitik på vigtige områder. At forstærke de selvregulerende kræfter vil betyde forstærkelse af nogle storbankers uindskrænkede ret til at føre deres egen rente- og pengepolitik og monopolernes ret til at træffe deres egne pris- og avanceaftaler. At forstærke de selvregulerende kræfter vil betyde godkendelse af den enkelte arbejdsgivers fortsatte ret til uden videre at gøre arbejderne på sin virksomhed arbejdsløse, hvis han mener, det passer i hans private interesser. Og det er formentlig det samme, der skjuler sig i ordene om at smidiggøre arbejdsmarkedet. Ordene er smukke og tilforladelige. Det var de også, da der taltes om arbejds- og erhvervsfrihed; men arbejderne kaldte — for øvrigt med et træffende ord — loven for tugthusloven.

For os er et så drabeligt nedskæringsprogram på alle felter 14 år efter freden et

[Fuglsang.]

vidnesbyrd om det nuværende samfunds fallit, og sådan opfattes det af det brede lag af Danmarks arbejdere. Jeg behøver bare endnu en gang at henvise til de faglige kongresser både nu og i 1956. Kommunerne står også her på linje med arbejderne. Vi vil føre en politik, der støtter storkapitalens selvregulerende kræfter. Derfor støtter vi kravet om at bryde det nu 60 år gamle septemberforlig med arbejdsgivernes så misbrugte ret til at lede og fordele arbejdet. Derfor støtter vi kravet om nationalisering af nationalbanken, ligesom vi i stedet for at forlænge sukkerfabrikkerens koncession vil forlange dette foretagende nationaliseret.

Oppositionen erklærer, at den vil bryde med en politik, som den hævder giver staten for megen magt over det enkelte menneske og for megen rådighed over hans indsats. Men hvad så med den omstændighed, at inden for dansk industri får de 320 000 arbejdere kun halvdelen af den værditilvækst i produktionen, der dog skyldes deres indsats? Noget tilsvarende gælder jo i landbruget og for øvrigt ikke blot med hensyn til landarbejderne. Hvor stor en del af småbrugernes indsats opluges ikke af monopolerne gennem priser og avancer?

Kommunisterne ser det som deres mål at give producenterne rådighed over udbyttet af deres indsats ved at støtte de stærke kræfter, der også i Danmark kræver en ændring af samfundets struktur, ved at stræbe mod dette mål: at produktionsmidlerne overgår i det arbejdende folks hænder. Dette er vort stadige mål, men på vejen frem vil vi, som vi hidtil har gjort det, gøre dagens gerning i de arbejdende menneskers interesse i by og på land.

Elias Lauf: Det fremgår af den højtærede statsministers åbningstale, at der i år er en række sager vedrørende Grønland, som bliver genstand for debat i folketinget. Jeg ved, at dette vil blive hilst med tilfredshed i Grønland, hvor der er stærk stemning for, at klarlæggelsen af mange aktuelle problemer fremskyndes. Det kan jo ikke skjules, at den nye tid medfører modsætninger i synspunkter såvel mellem landets egen befolkning indbyrdes som mellem Grønland og Danmark.

Når man gennemgår den store Grønlands-kommissions betænkning af 1950, kan man ikke undgå at finde mange gode forslag, som kunne være blevet af stor betydning for den kommende udvikling i Grønland, hvis man havde fulgt de retningslinjer, der er givet i denne betænkning. Vel har man søgt at realisere mange forslag i betænkningens ånd med gode resultater, og på visse områder er man gået langt ud over det planlagte, men der er andre sager, som man ligesom har overset eller har søgt at komme uden om. Der er nu gået snart 10 år siden forelæggelsen af betænkningen, uden at der er blevet gjort det mindste for nogle vigtige sager, der er foreslået i betænkningen. Derfor er det ikke så underligt, at der kan opstå modsætninger i opbygningsarbejdet i Grønland, i hvert fald når denne betænkning bruges som grundlag. Der er flere ting, der peger i retning af, at en fornyet behandling eller gennemgribende revision af betænkningen er påkrævet. Jeg har allerede i 1958 udtalt mit synspunkt om dette spørgsmål til et af de københavnske dagblade. Jeg har nemlig den opfattelse, at betænkningen i mange henseender er blevet hurtigt forældet på grund af den hektiske udvikling i Grønland i den senere tid. Under mine rejser i Grønland har jeg da også fået disse synspunkter godkendt fra mine vælgeres side. Man anmodede mig om at gå videre med sagen. Og nu er der kommet en velmotiveret udtalelse og et forslag fra det sidste landsrådsmøde i Godthåb om den politiske målætning i Grønland, en udtalelse, som jeg fuldt ud giver min tilslutning til.

Uden at fordybe mig i de vigtige sager som Øst- og Nordgrønlands repræsentation i landsrådet, ændring af loven om det grønlandske sundhedsvæsen samt samarbejdet mellem grønlandske og færøske fiskere m. v. føler jeg mig forpligtet til at fremføre mine synspunkter angående andre problemer, som efter min mening også fortjener nærmere overvejelse.

Den højst tiltrængte udbygning af det grønlandske erhvervsliv er nu i fuld gang. Efter planen lægges der megen vægt på at etablere veludbyggede erhvervscentre på de steder, hvor der er de bedste muligheder. Dette er også fornuftigt og rigtigt. Formålet med oprettelsen af disse fiskeindustri anlæg

[Elias Lauf.]

m. v. er bl. a. at bane vejen for en større tilflytning fra steder med ringere erhvervs-muligheder. Men man må huske på, at det ikke kan ske lige på én gang. Befolkningen bor jo meget spredt efter landets natur- og fangstforhold, og der findes mange mindre pladser, som klarer sig godt, og som er med i udviklingen, og der vil altid findes sådanne pladser også i fremtiden. Disse pladser må ikke glemmes, når det drejer sig om forbedring af boliger og erhvervsliv. Selv en lille forbedring af forholdene betyder uendelig meget for dem, og de har faktisk lige så meget ret til at kræve hjælp og støtte som bybefolkningen i Grønland.

Kysttrafikken har været under al kritik i lange tider. På en kyststrækning på ca. 2 000 km fra Kap Farvel til Thule opererer man med to kystskibe suppleret med to små kuttere, som alle er forældede og i højeste grad trænger til at afløses af mere driftssikre tidssvarende kystskibe. De to små kuttere har mere specielle opgaver, nemlig at befordre flypassagerer til og fra Sønder Strømfjord. Den almindelige passagerbefordring med de to gamle skibe går nogenlunde regelmæssigt fra Godthåb til Diskobugtens byer. Men fra Diskobugten og nordefter findes der ingen regelmæssig besejling. Det kan ske, at der ingen forbindelse er næsten en hel måned i den bedste tid af sejlsæsonen. Passagertrafikken bliver heller ikke bedre af, at et af kystskibene i længere tid må anvendes som rejsebåd ved ministerbesøg. I forbindelse med udviklingen kan grønlænderne ikke mere finde sig i at leve i isoleret tilstand. De vil lære landet og deres landsmænd andre steder nærmere at kende. Den nærmere kontakt mellem landets befolkning, som er en betingelse for bedre samarbejde, kan ikke realiseres, så længe forbindelserne mellem de beboede steder er så dårlige og uregelmæssige. En turistrejse for en grønlænder i selve landet kan vare meget længere end en turistrejse til Danmark. Kort sagt, de to nuværende kystskibe kan ikke længere udfylde deres opgave tilfredsstillende på grund af den stærkt voksende passagertrafik. Forbindelseslinjerne mellem beboede steder burde udbygges og organiseres snarest efter tidens krav, og samtidig bør de uforholdsmæssigt høje uensartede billetpriser reguleres.

I sin åbningstale omtalte den højtærede statsminister den forestående konference i Genève om retsordenen på havet. I redogørelsen udtalte statsministeren bl. a.:

„Regeringen vil på konferencen tilstræbe at nå frem til en ordning, som tilfredsstillter berettigede danske — herunder færøske og grønlandske — interesser, og som samtidig har mulighed for at vinde international anerkendelse.“

Denne udtalelse er til stor betryggelse for os, fordi vi derigennem atter er vidne til, at Danmark vil virkeliggøre sine forpligtelser over for Grønland. Når vi hidtil har været tilbageholdende med at fremkomme med udtalelser vedrørende udvidelse af fiskeriterritoriet ved Grønland, skyldes det ikke manglende interesse fra vor side. Tværtimod. Vi har ventet på den endelige afgørelse af kravet om udvidelse af fiskeriterritoriet ved Island og Færøerne. Vi har fælles interesse med de to lande. Hidtil har fremmede fiskere uhindret drevet et storstilet fiskeri tæt ved Grønlands kyster og taget maden fra landets befolkning for dens øjne. Forholdene i Grønland på dette område vil ikke blive bedre, medmindre vi får den samme fiskerigrænse som ved Island og Færøerne. Navnlig torskefiskeriet er af livsvigtig betydning for grønlænderne, og det er afhængigt af, hvorledes der fiskes, fredes og rationeres på fiskebankerne omkring Island. Når temperaturen ved Grønlands kyster er lav, er torsken nemlig henvist til at gyde på fiskebankerne omkring Island. Det har fiskeriologerne konstateret. At støtte islændingene i deres bestræbelser for udvidet fiskerigrænse er det samme som at forsvare grønlændernes interesser.

Bedre udnyttelse af udbyttet ved sæl- og hvalfangst er et andet af tidens brændende spørgsmål. Hvert forår bliver der nemlig nedlagt mange sæler og hvaler, så mange, at fangerne ikke kan afsætte hele deres fangstudbytte, som de møjsommeligt og med for dem store udgifter har erhvervet sig. Grønlænderne har jo ikke tilstrækkeligt med penge til at købe kød for i store portioner og ingen kølehuse til at opbevare det i. På den måde går der meget kød til spilde hvert eneste år, hvilket er et betydeligt tab for sælfangerne. Den eneste hvalfangststation i Grønland, som ellers har forsynet hele Vestgrønland med hvalkød, er nu

[Elias Lauf.]

blevet nedlagt på grund af urentabilitet, måske også i forbindelse med den fredningskampagne for de store hvaler ved Grønland, der føres nu for tiden. Som erstatning for hvalkød fra den nedlagte hvalfangststation importeres der nu frosset hvalkød fra Norge, som er meget dyrere end det andet. Det er min opfattelse, at kødforsyningen i Grønland er meget utilfredsstillende og burde tages op til alvorlig overvejelse. Jeg synes, at der må gøres noget også på dette område for at tilfredsstille sælfangernes og forbrugernes interesser. Det vil være en stor fremgang, hvis de grønlandske sæl- og hvalfangere kan få lov at afsætte alt det kød, de ønsker at sælge, til Handelen i byerne som frosset kød til genudhandling til befolkningen. En sådan ordning vil betyde meget navnlig i årets kødfattige tider. Handelens butikker er i øvrigt godt forsynet med konserves og dyrt frosset kød fra Danmark. Men hvorfor skal grønlænderne henvises til at leve næsten udelukkende af dyr dåsemad det meste af året, når der kan skaffes frisk kødproviant i selve landet?

Jeg kan ikke sige andet, end at der ved den planlagte omfattende udbygning af produktionsapparatet åbner sig gode muligheder for en forbedring af beskæftigelsesforholdene i Grønland. Den senere tids politik, hvorved man koncentrerer befolkningen, har medført en stigende arbejdsløshed, som efterhånden bliver en alvorlig byrde for samfundet. Der er endnu ingen, der kan skaffe betryggende beskæftigelse til stimulering af grønlændernes arbejdslyst. De danske håndværkere og arbejdsmænd har overtaget den største del af de arbejder, som grønlænderne i tidligere tid har udført. Disse har så måttet gå over til andet arbejde, som de ikke er vant til at sysle med. Det er aldeles nødvendigt at skaffe flere beskæftigelsesmuligheder i byerne. Med anlægsprogrammerne til de bevilgede 57 millioner kroner er der dog taget det første skridt hen imod dette mål ved nogle bestemte byer, der er udpeget. Men der er flere andre byer som Egedesminde, Julianehåb m. v., der er i stærk udvikling, og som har de samme problemer at kæmpe med. I det hele taget er det en national opgave, at der gives adgang for grønlænderne til at

deltage i hele opbygningsarbejdet i stedet for bare at være tilskuere.

Det er bekendt, at der brydes kul i Qutdligssat på Diskoøen, hvorved man skulle kunne forsyne hele Grønland med kul. Men dette har ikke været tilfældet. Kulbrydningen i Qutdligssat har været under diskussion allerede fra starten på grund af kullenes ringe kvalitet og utilstrækkelighed. Selv om de grønlandske kul ikke er noget kvalitetsbrændsel i forhold til de udenlandske, er de dog af stor betydning for befolkningen deroppe, fordi de er billigere end de udenlandske, og en del af landets befolkning har fået beskæftigelse derved.

I tidligere tid, da grønlænderne boede i små huse, var der ikke så stort kulforbrug, idet grønlænderne nøjedes med at bruge tørv og drivtømmer til opvarmning af husene. Men nu er kulforbruget pludselig sat i vejret som følge af opførelse af større træhuse også inden for polarområdet. Det siger sig selv, at der nu kræves en større mængde kul til opvarmning, hvis sådanne huse skal være beboelige om vinteren.

Det er påvist, at der findes mange millioner tons kul ved Qutdligssat og på Nugssuakhalvøen, således at Grønland nemt kan forsyne sig selv med kul, hvis lejerne kan udnyttes på en bedre måde. Ved Qutdligssat brydes der kullag på 75 cm's tykkelse. Der er ca. 140 minearbejdere foruden en hel del løse arbejdere uden for minen. Man begyndte kulbrydningen med meget primitive redskaber, dynamit, hakke og spader, hvorfor de brudte kul også blev af dårlig kvalitet og utilstrækkelig mængde. Imidlertid er kulproduktionen blevet rationaliseret og udvidet i den senere tid, og som følge heraf har produktionen taget et stort opsving, idet den sidste år udgjorde ca. 30 000 t, vistnok det største kvantum, der nogen sinde er opnået. Men det er stadig utilstrækkeligt til at dække behovet i hele Grønland. Kulforbruget stiger stadig på grund af byggeriet for tiden af nye store sygehuse og skoler, tjenesteboliger og nye boligstøttehuse. Det anslås, at beboelseshusene forøges med ca. 200 huse hvert år.

Under et besøg, jeg har aflagt ved bruddet, understregede ledelsen ønskeligheden af anskaffelse af mere moderne redskaber til kulbrydningen for at kunne udfylde de

[Elias Lauf.]

krav, der var stillet dem. Jeg synes, at man burde undersøge denne side af sagen for at finde ud af, på hvilken måde man kan udbygge kulbrydningen som helhed, da der er virkelig gode muligheder for udnyttelse af denne ene af landets få rigdomme, som kan skaffe beskæftigelse til mange af landets beboere.

Dernæst kommer spørgsmålet om aflønningen af kulbruddets personale. Jeg har den opfattelse, at en tilfredsstillende lønregulering for minearbejderne i forbindelse med den nye lønningsslov i Grønland er en hastesag. Jeg har ved selvsyn erfaret, at arbejdet i minen er en meget krævende bestilling, men lønnen svarer ikke til det hårde arbejde, minearbejderne udfører.

Det går stadig småt med bevillingerne til kirkebyggeriet i Grønland. Trængslen i kirkerne er stor. Flere steder er ventetiden næsten uudholdelig efter prioritetsordenen, hvorved faren for udvandring fra kirken er en mulighed. Og der er heller ikke sket noget i spørgsmålet om rejsebåde til præsterne, til trods for at der år efter år er blevet gjort opmærksom på nødvendigheden heraf.

Vi erkender, at staten har ofret store summer for at hjælpe grønlænderne. Jeg beder tinget om ikke at tage det som udtryk for utaknemlighed, når jeg siger, at der burde gives endnu større hjælp og støtte for at indhente det, som i mange år blev forsømt. Dersom investeringerne til udbygningsarbejdet indstilles eller reduceres, vil udviklingen, som nu er i fuld gang, gå i stå, og det kan medføre endnu større kaos, og så vil udgifterne ved en genoptagelse af de planlagte reformer blive meget større end oprindeligt anslået. Følgerne af sådanne besparelsermetoder i livsvigtige sager har vi allerede haft triste erfaringer med i Grønland gennem tiderne. Et land som Grønland med en særpræget natur og befolkning stiller vanskelige og krævende opgaver til dem, der vil gøre noget for landet og dets befolkning. Jeg vil endnu en gang understrege, at mangel på tilstrækkelig beskæftigelse til de mange lediggængere i de efterhånden overbefolkede byer frembyder uhyggelige perspektiver. Opgaven er uhyre stor. Derfor er det vort ønske, at der søges etableret et

bedre samarbejde mellem staten, det private initiativ og befolkningen selv for at løse de mange vanskelige problemer.

Hans Schmidt: Den højtærede statsminister understregede i redegørelsen for rigets almindelige stilling både i indledningen og ved afslutningen et meget væsentligt forhold, som i dag gælder for alle europæiske riger, nemlig dette, at begivenhederne ude i verden på mangfoldige områder danner baggrund for vort hjemlige virke, og som følge deraf, at lovgivningsarbejdet i det kommende folketingsår i særlig grad vil samle sig om de erhvervsøkonomiske problemer, som vil være en følge af Danmarks deltagelse i et større marked.

Jeg vil da gerne tillade mig indledningsvis at fremsætte nogle betragtninger vedrørende dette forhold ved at gøre gældende, at begivenhederne ude i verden i høj grad også vil få indflydelse på den måde, hvorpå vore hjemlige problemer må løses. Det vil med andre ord sige, at de store begivenheder på længere sigt i høj grad og med stigende tendens vil være bestemmende for, om det skal være efter ultraliberale, socialliberale, moderatliberale, planøkonomiske, moderatplanøkonomiske synspunkter eller på en måde, som jeg ikke har navn til.

Det kan også siges på den mere konkrete måde, at det vil være konfrontationen af det kristelig-demokratiske samfundssystem med et ateistisk-bolschevistisk samfundssystem, som vil bestemme vejen og midlerne til selvhævdelsen, hvorved der yderligere må tages i betragtning, at det system, som ud fra en taktisk vurdering er det mest effektive, har tendens til at smitte af på modpartens forholdsregler.

Danmarks medlemskab af Den nordatlantiske Traktats Organisation er et bevis herpå på det forsvarspolitiske område. Den samme lov gør sig gældende også på andre områder, omend måske ikke så iøjnefaldende. Spørgsmålet er da blot dette, hvor vidtgående denne smitte skal være, på hvilket punkt det nødvendige må og skal mødes med det attråværdige, for at foranstaltningen kan svare til sin hensigt, uden at samfundet strukturelt og i sit indhold forvandles hen imod modpartens. Med andre ord er spørgsmålet dette, hvorvidt vestens samfundsstruktur og samfundsorden

[Hans Schmidt.]

vil komme til at ligne østens. I forvejen er det jo sådan, at den voksende levestandard i vesten fører ud i kollektivet, og at kollektivet i østen fører til en højere levestandard.

Denne udvikling vil forceres yderligere ved et andet forhold. Den højtærede statsminister nævner nedrustningsspørgsmålet og forhandlingerne herom i Genève på højeste plan. Man skulle synes, at der måtte være en reel mulighed for, at dette spørgsmål kan fremmes og nedrustning opnås. Det må være åbenbart for alle, at en ny storkrig ikke kan være midlet til at underlægge sig verden og heller ikke midlet til at vinde en ideologisk sejr. Men når nedrustningen er blevet en kendsgerning — hvad man under alle omstændigheder må håbe vil ske — så er ikke dermed alt såre godt, snarere tværtimod. Den hidtidige svævetilstand i kræfternes spil vil så blive afløst af en kraftudfoldelse på andre områder end de militære og propagandistiske.

De enorme midler, de milliarder af dollars og endnu flere rubler og al den energi af menneskelig og materiel art, som står bagved, og som nu opsluges af rustningerne, vil blive frigjort — men til hvad?

Den dirigerede, ultraplanøkonomiske samfundsorden vil da lettere og hurtigere være i stand til at omforme produktionen fra krigsmateriel til konsumgoder, end de vestlige liberale demokratier vil formå det — når de skal vedblive at være liberale.

Derfor vil man kunne sige, at under krigen viste de vestlige demokratier sig meget vel at være i stand til hurtigt at omstille produktionen den anden vej, fra konsumgoder til krigsmateriel. Men det afgørende for vore betragtninger her og med henblik på de europæiske integrationsplaner er jo dette, at da måtte der tages metoder i anvendelse, som havde stor lighed med modpartens. Spørgsmålet er da dette, om og hvorvidt en lignende proces bliver nødvendig nu på det civile område, det økonomiske og politiske område, nationalt og europæisk, når udviklingen igen går den modsatte vej: fra produktionen af krigsmateriel til produktion af konsumgoder, fra oprustning til nedrustning. Jeg tror, at spørgsmålet må besvares bekræftende.

Ministerpræsident Khrustjjevs nylige påpegning af — det var i Amerika, han gjorde det — at det kommunistisk-bolschevistiske samfundssystem vil vise sig det liberal-kapitalistiske samfundssystem overlegen, må der — anvendt på denne specielle situation — vist ikke tages for let på.

For det første skal vi ikke være sikre på, at Sovjet ikke med tiden — når nedrustning opnås — og netop ved hjælp af sit system vil være i stand til at forcere den tekniske udvikling og ved teknikens hjælp både at forkorte arbejdstiden og producere flere varer i endnu højere grad, end de vestlige demokratier formår det. I denne henseende er måneraketterne langt mere et mene tekel end militært set.

For det andet kan et totalitært system også bruge den civile produktion til at angribe med og gennem økonomisk ekspansion og infiltration at skabe forvirring på markederne. Mulighederne herfor stiger proportionalt med handelssamkvemets omfang og med graden af markedernes liberalisering. Virkningen på det meget ømfindtlige liberale prisleje vil blive pristald med nedgang i den hjemlige produktion og arbejdsløshed. Dermed vil så jordbunden for en politisk ekspansion og infiltration være skabt. Det vil vesten selvfølgelig ikke tillade, men ved at træffe forholdsregler herimod ændres også vor samfundsstruktur, eller sagt på en anden måde: vestens samfundsorden, den måde, hvorpå de europæiske stater ordner deres indbyrdes forhold, bliver afgørende for alles eksistens i et kristeligt-demokratisk samfund. Det skal jeg senere vende tilbage til og først nævne et andet betydende forhold.

Hvis vi om få år skulle stå i den situation, at Sovjets materielle standard står lige med eller overgår vor vestlige standard, da er der nogen, som vil mene, at grundlaget for en varig fred vil være lagt, for så vil systemet ikke kunne spille nogen afgørende rolle. De spørger: hvor er forskellen, og hvor er faren? Og hvad med friheden? Den store produktion har kunnet opnås uden den umiddelbare frihed til at virke til egen fordel, til at høste frugten af eget arbejde umiddelbart. Det er bevist, ellers var der ikke grundlag for hverken kold eller varm krig. Men når denne individuelle frihed til materielt virke kan erstattes af

[Hans Schmidt.]

statsmagtens bud og opdragelse, hvor er friheden, den individuelle såvel som fællesskabets frihed, da i fare?

Det todelte Tyskland vil være eksemplet og svar på dette spørgsmål. Der tales allerede nu om det forhold, at de to dele af Tyskland om føje år ikke vil kunne forstå hinanden, til trods for at det er det samme folk. Ordene frihed og fred får et forskelligt indhold. Ufriheden føles ikke af dem, som begejstres for materiel velstand uden åndeligt indhold og af udsigten til at opnå advancement i et ophøjet statsapparat. Ufriheden føles kun af dem, som af erfaring eller drift ved, hvad frihed er, og som hiver i lænkerne. Deres tal bliver mindre, eftersom generationen og dermed erfaringen skifter og driften holdes umærkeligt nede. Det er vejen til robottilværelsen.

Muligheden for at kunne ændre noget afgørende herpå bliver mindre, som årene går, når vesten svigter sit kald. Der berettes allerede om, at der er nogle, som vender skuffet tilbage fra vest til øst for jerntæppet, fordi den vestlige materialisme er endnu tommere end den østlige. Den er uden begejstring, fordi den er letkøbt og mæt og i alt for stor en udstrækning uden bæredygtigt, ideologisk indhold. Og dog vil kraftprøven imellem øst og vest i sidste instans finde sin afgørelse deri, om ateismen eller kristendommen har kraft til at vinde mennesket, om den frihed, som hviler på kristelige moralnormer, kan besejre den „frihed“, som hviler på statsmagtens materialistiske normer.

Det er den baggrund, som jeg her har forsøgt at skitsere, der efter min opfattelse må være bestemmende for vort hjemlige virke og i særlig grad for det lovgivningsarbejde, som står i forbindelse med et større europæisk marked.

Den højtærede statsminister betegnede det som en hovedopgave at virke for tilvejebringelsen af en omfattende europæisk økonomisk sammenslutning, at tilstræbe beslutninger, som kan bidrage til at udjævne

bestående modsætninger, lette en bred europæisk løsning og fremme en nær kontakt med Romtraktatens lande.

Da spørgsmålet om Danmarks indtræden i det lille frihandelsområde var til afgørelse, stemte jeg imod denne beslutning, fordi Danmark efter min opfattelse derved lagde sit lod i den forkerte vægtskål: til ugunst for et stort europæisk økonomisk fællesskab og til gunst for en bred løsning, som ikke kan blive et fællesskab.

Udviklingen siden da, eller vel rettere sagt mangelen på udvikling, har bestyrket mig i, at min anskuelse er rigtig, set fra et europæisk såvel som fra et specielt dansk synspunkt. Tilsyneladende tager det sig nok sådan ud i øjeblikket, som om Danmark har sikret sin stilling, specielt hvad afsætningen af landbrugsvarer angår, ved aftalerne med London og meddelelserne fra Bonn. Men det er dog et stort spørgsmål, om denne stilling er holdbar i det lange løb, når det europæiske økonomiske fællesskab ikke opløser sig selv, og om denne vor stilling er holdbar i den forstand, at den er egnet til at udjævne bestående modsætninger og til at lette en bred europæisk løsning af en sådan beskaffenhed, at den er fast og stærk nok til at bære det vestlige Europa, den vestlige verden, igennem den forestående skærsild. Men, som allerede sagt, der skulle jo være mere end én mulighed for en bred løsning.

Der tales om et lille frihandelsområde: de syv, om et lille fællesmarked: de seks, og om et stort frihandelsområde: de tretten, men der tales ikke om et stort fællesmarked, omfattende de tretten. Og dog kan jeg ikke se bedre, end at netop dette er det ene fornødne. Der vil sikkert kunne anføres argumenter for, at det store fællesmarked ikke er muligt. Men jeg fristes til ved en omskrivning at tale med minister Erhards ord om, at „arbejdet for det store frihandelsområde vil lykkes, fordi det skal lykkes“. Det er en udtalelse, ministeren fremsatte i anledning af sit tre dages statsbesøg her i København omkring den 19. maj 1958.

[Hans Schmidt.]

Min omskrivning er da denne, at det store fællesmarked skal være muligt, fordi det er det ene fornødne. Jeg tvivler også på, at argumenterne herimod kan veje tungere til end de modsætninger, som har gjort sig gældende ved dannelsen af det store frihandelsområde. For spørgsmålet er jo ikke, hvordan man bedst kan undgå at afgive noget af suveræniteten, men om den bevarer bedst i et frit, men fast fællesskab eller i en sovjetstat.

Efter udtalelser at dømme, som førende mænd i arbejdet for det store frihandelsområde i den seneste tid har fremsat, står man meget rådvild over for dette problem, hvis løsning, såfremt man finder en, sådan som det er gået, ikke kan blive til meget mere end to sammenslutninger, to blokke af stater, som i bedste fald driver lidt handel med hverandre. Der berettes således om, at minister Erhard anser divergenserne mellem de seks og de syv for at være tragiske, og at de har ført til en situation, som ikke længere kan opretholdes. Endvidere skriver ministeren i en artikel i tidskriftet *Europäische Integration* af 5. oktober, at disse divergenser er i fare for at føre til misforståelser, som ikke har deres udspring i økonomiske, men i politiske aspekter; endvidere at økonomiske særforbindelser er utilstrækkelige som middel til et snævert, politisk fællesskab, og at — når dette erkendes — alle de kræfter ville få overhånd, som altid har været opfyldt af længsel efter en politisk europæisk føderation.

Jeg vil dertil gerne sige, at jeg har svært ved at bringe disse synspunkter i overensstemmelse med minister Erhards anbefaling til Danmark om ikke at tage et medlemskab i det europæiske økonomiske fællesskab i betragtning. Det skete i anledning af ministerens forannævnte tre dages statsbesøg her i København i udtalelser til pressen ved ankomsten til Kastrup og ifølge pressemeddelelser under forhandlinger med regeringen og ved en tale i den tætfulde, store historiske sal på Børsen. Ifølge næste dags stort opsatte pressereferater varede talen 1½ time og blev holdt uden manuskript; den blev betegnet som et oratorisk mesterværk, som en kæmpetale, og referaterne berettede sandt. Sandt

er det også, at ministeren gav udtryk for den tro, at han forstod Danmarks ønsker så godt, at han kunne blive Danmark en god talsmand — og så vidt var alt såre godt.

Men var konklusionen rigtig, at der intet alternativ gaves til det store frihandelsområde, og at alle bestræbelser måtte samles om denne opgave uden at skele til andre muligheder? Jeg var meget betænkelig, da jeg forlod salen på Børsen, og jeg har siden i mine taler her fra denne talerstol ytret tvivl om, at denne politisk-matematiske formel var rigtig. I dag tror jeg, at denne konklusion var en skæbnetung fejltagelse.

Jeg er overbevist om, at hvis ministeren på samme indtrængende måde havde talt for Danmarks indtræden i fællesmarkedet og tilsagt alle de garantier for landets fortsatte trivsel og beståen, som en god nabo er i stand til at give, og som der også allerede nu er givet beviser for, og som også jeg på det tyske mindretals vegne for vort område af egen drift har givet udtryk for, så tror jeg, at situationen havde været en helt anden og bedre i dag, og jeg tror, at ministeren så ikke i dag stod i en så fortvivlet kamp, som ministeren udkæmper for en tvivlsom sag.

Det er så et spørgsmål, om Danmark, om den høje regering, om det høje ting gør klogt og ret i, fortsat at tage minister Erhards henstilling til følge med alle konsekvenser, hvoraf frit lejde ind i det lille frihandelsområde er den mest vidtgående. Jeg er mere end nogen sinde af den opfattelse, at Danmark er tungen på vægtskålen, når beslutningen om Europas fremtid skal tages. Formidlerens gerning — det har jeg gjort rede for før — og brobyggerens gerning kan Danmark kun udøve ved at gå ind i fællesmarkedet for derigennem at give stødet til, at også de andre indtræder før eller senere, det ene land efter det andet. Så er vejen banet for det brede og faste europæiske samarbejde, som tiden kræver.

Til disse betragtninger vil jeg så føje nogle ord om et par anliggender, som også ligger mig på sinde. Jeg hilser med tilfredshed, at ratifikationen af den under den 24. august dette år undertegnede aftale med Forbundsrepublikken Tyskland om erstatning til personer, der har været udsat for forfølgelse, nu kan foretages, og at de

[Hans Schmidt.]

i medfør af aftalen modtagne beløb kan fordeles ved lov. Dermed sker der noget betydningsfuldt i bestræbelserne for at skabe fred hen over besættelsestiden.

I tilslutning hertil vil jeg så fortsætte de samtaler og forhandlinger med ærede medlemmer af dette høje ting om en ordning og en bilæggelse af efterkrigsopgørets følger, som jeg indledte ved slutningen af sidste folketingsår med det mål at skabe fred også hen over denne tid. I min tale ved afslutningsdebatten den 4. juni fremsatte jeg nogle principielle bemærkninger herom. Jeg skal derfor afstå fra at gå i enkeltheder her og nøjes med at give udtryk for forventningen om, at det må lykkes at nå målet.

Den højtærede statsministers bebudelse af den lov, som skal muliggøre kontrol med opkøb af fast ejendom i tilfælde, hvor køberen ikke er bosat her i landet, må vel forstås på den måde, at man vil sikre sig i tide mod alt for vidtgående opkøb; for til dato er der vel ikke sket noget, som virkelig kan forurolige. Specielt med henblik på grænselandet vil jeg dog tillade mig at gøre opmærksom på, at det vil være hensigtsmæssigt, om den påtænkte lov formes så smidigt, at den leverer adgang for gensidighed på begge sider af grænsen. Det kan ellers blive en kilde til irritation, når der er frit slag for opkøb på den ene side af grænsen og en stærk begrænsning på den anden side af grænsen. Sydpå er der jo allerede adskilligt i gang på dette felt — jeg tænker f. eks. på Danfoss i Flensborg — og det ville være uheldigt, hvis grænsen trækkes endnu skarpere op, end der er fare for i forvejen, når blokningen går sin skæve gang.

Disse bemærkninger fremsættes kun for en ordens skyld, for jeg har vel bemærket mig den høje regeringsinteresse for en rolig udvikling i grænselandet. Men jeg vil dog tilføje, at en vis forståelse fra vor side for denne foranstaltning strides med tankerne om de mange konfiskationer af privat ejendom, som er overgået hjemmehørende i grænselandet i tiden efter krigen.

Regeringens påtænkte foranstaltninger til at mildne økonomiske skader, som tørken har medført, kan jeg selvfølgelig bifalde. Efter alt at dømme vil det påtænkte dog næppe være tilstrækkeligt. Det må for-

mentlig påregnes, at også andre foranstaltninger, f. eks. kreditpolitiske, kan blive nødvendige, især hvor der er tale om regulær misvækst. Disse foranstaltninger tæller med blandt andre lige nødvendige socialpolitiske, hvoraf fremhæves: uddannelsen af ikke faglærte arbejdere, revalideringen og sygelønsordning, som til sin tid vil foreligge til stillingtagen her i tinget.

Til slut vil jeg så også gerne udtale en tak til den høje regering for materialebevillingerne til vort skolebyggeri i år. De har hjulpet os et godt stykke fremad.

Aksel Larsen: Dette års folketingsarbejde er indledt på en ekstraordinær måde i en ganske særlig politisk situation og på en særlig baggrund.

Her sigter jeg ikke så meget til den åbenbare mulighed for, at vi inden ét år vil komme til at opleve et for øvrigt højst tiltrængt folketingsvalg, og at udsigterne hertil jo nok kommer til at sætte deres præg på folketingets arbejde og på de fleste partiers taktik.

Jeg tænker heller ikke så meget på det fælles valgprogram, venstre og de konservative har kuppet deres folketingsgrupper til at vedtage på et fællesmøde, og som de to partiers ordførere pligtmæssigt har søgt at gøre til det store nummer i dagens debat. Dette fællesprogram er jo blevet til efter en ouverture i form af en bidsk ledende artikel i Dansk Arbejdsgiverforenings blad Dagens Nyheder — hvis jeg ikke tager meget fejl, er det i øvrigt den konservative ordfører, det ærede medlem hr. Poul Møller, der må mistænkes for at have skrevet denne artikel — som lod de to partier vide, at hvis de ville have muligheder for at klare sig igennem det kommende valg med skindet på næsen, så måtte de snarest anskaffe sig et program og en politik.

Vi, som har fulgt de to fællespartiers virksomhed eller måske rettere manglende virksomhed siden valget i 1957, forstår så udmærket, at de efter denne kraftige kommando fra his master's voice fik travlt. Selv om det måske kan virke, som om jeg ville skåne fællesprogrammets forfattere — og jeg er jo af naturen ikke så ondsindet, som nogle vil gøre mig til — så tror jeg nok, jeg kan bruge min taletid til noget nyttigere end at påvise det uigennemtænkte

[Aksel Larsen.]

og det naivt demagogiske ved programmets forskellige punkter, beregninger, løfter, krav og trusler. De to partier kan jo i øvrigt trøste sig med en omskrivning af en sentens fra Napoleons felttog, for valget kommer ikke lige med det samme, og ganske vist duer programmet ikke, men der er jo tid til at lave et nyt.

Nej, jeg tænker mere på regeringens og regeringspressens udbasunering af de store fremskridt, der er sket, og påstanden om, at vi har det noget så godt, hvisårsag alle mennesker burde være glade og tilfredse — samt dette synspunkts forhold til den barske virkelighed.

Denne regerings største parti er socialdemokratiet, og den eksisterer i overvældende grad i kraft af arbejdernes stemmer. Men der er nu ikke så meget, der tyder på, at arbejderbefolkningen her i landet er tilfreds og glad og til sinds at slå sig til ro med det opnåede eller med tilstandene, som de er. Signalerne fra fagbevægelsen, udtrykt bl. a. ved beslutningerne på de store fagforbunds kongresser, viser nærmest det modsatte, og de viser, at der er oprud i arbejderbevægelsen her i landet.

Fagforbundenes kongresser var enige i kravet om revision af det forhistoriske septemberforlig, som blev arbejderne påtvunget for 60 år siden, og på hvis grundlag der er opbygget et fagligt juristeri af værste slags, og hvis bestemmelse om arbejdsgivernes eneret til at lede og fordele arbejdet ikke mere kan tolereres og ikke vil blive respekteret fra arbejderside. Den i forhold til Arbejdsgiverforeningen velvilligt indstillede presse kan blive så rasende den vil over de såkaldt ulovlige strejker, men disse strejker viser jo, at kravene fra kongresserne ikke var tomme ord, og at arbejderne på arbejdspladserne mener det alvorligt med deres kamp for menneskeret, og at de vil sætte noget ind i denne kamp. Selv om hysteriet så også synes i visse situationer, f. eks. nu under Henzestrejken, at brede sig til visse ledere i fagbevægelsens top, ændrer det ikke udviklingens kendsgerninger.

Arbejderne kræver, som det siges i socialistisk folkepartis programudtalelse, tryk i ansættelse og sikring mod vilkårlige afskedigelser, og derfor må der

sikres dem medbestemmelsesret ved arbejdets ledelse og fordeling. Man kan, som det skete under Tuborgstrejken og nu igen under Henzestrejken, nok så meget henvise til det faglige juristeris døde paragraffer. Arbejderne har jo den erfaring, at forsøger man i afskedigelses- og lignende spørgsmål at nøjes med at gå den fagretlige vej, så holder voldgiftsretten i sådanne tilfælde altid — og dette skal forstås bogstaveligt — så holder voldgiftsretten altid med Arbejdsgiverforeningen.

Ja vel, det er forståeligt, at fagforbundslederne i betragtning af den risiko, organisationerne som sådanne ellers løber, i tilfælde af såkaldt ulovlige strejker opfordrer de strejkende til at gå i arbejde igen. Det skal de jo gøre. Voldgiftsretten har oven i købet under Tuborgstrejken tillempt en ny praksis, idet den har idømt Bryggeriarbejdernes Fagforening i København en bod, fordi formanden tillod sig at udtale sin forståelse for strejken, selv om han opfordrede medlemmerne til at gå i arbejde. Jeg vil dog se det, før jeg tror det, at man også vover at idømme Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund en bod i anledning af, at dets formand, Alfred Petersen, offentligt har udtrykt en lignende forståelse for, at arbejderne hos Brdr. Henze gik i strejke mod en vilkårlig afskedigelse. Men det er ikke forståeligt, at forbundsledere offentligt udtaler fordømmelse af de strejkende. Selv voldgiftsretten og alle septemberforligets paragraffer kan ikke forpligte dem til noget sådant. De burde derimod bl. a. belært af strejkerne sætte ekstra pres på for at få kongressernes beslutninger om septemberforligets revision eller afskaffelse omsat i praktiske resultater.

Beslutningerne fra de faglige kongresser omfattede en anden mærkesag: kravet om, at samfundet sikrer fuld beskæftigelse til alle, som kan og vil arbejde. Påstanden om, at en vis naturlig ledighedsprocent er nødvendig, og at det må arbejderne affinde sig med, hører ingen steder hjemme. Med arbejdstidsnedsættelse i pagt med rationaliseringen og de tekniske fremskridt og med samfundsmæssig styring af investeringerne samt nationalisering af de store pengeinstitutter og visse nøgleindustrier såsom byggematerialeindustrien kan der sikres fuld beskæftigelse samtidig med, at befolk-

[Aksel Larsen.]

ningens boligforhold og levevilkår forbedres. Også dette er et krav, der er rejst bl. a. fra kongressen i Dansk Arbejdsmands- og Specialarbejder Forbund, og det særlige ved situationen er, at arbejderne har vilje til at sætte magt bag kravene, hvis de, der styrer land og rige, ikke er modtagelige for sund fornuft.

Endelig: socialistisk politik og målsætning er blevet sået på dagsordenen af fagbevægelsen. Fagbevægelsen har længe nok indordnet sig under socialdemokratiets mere og mere borgerligt prægede politik, men nu vokser forståelsen for, at den kapitalistiske samfundsordning ikke blot er uretfærdig og i sit grundlag strider mod den samfundsmæssige produktion, men at tiden er inde, hvor man taler strukturændring og lader handling følge på ordene. Dette viser, at det parti, jeg repræsenterer her i folketinget, socialistisk folkeparti, er i fodslag med de brede arbejdermasser, når det i sin programudtalelse fra den stiftende kongres — det var i juni måned — siger, at det vil arbejde for at rejse en folkebevægelse, der skal føre Danmark frem til socialismen. For at tydeliggøre vore hensigter og vor politik må jeg tilføje programudtalelsens ord — jeg beder den højtærede formand om tilfaldelse til et citat —

„at i arbejdet for socialismen må vi drage lære af erfaringerne fra andre lande, men vejen til socialismen i Danmark må befolkningen selv bestemme. Arbejdet for fornyelse i vort lands politik og for socialismen skal gøres på den danske virkeligheds grund uden skematisk efterligning af metoder, der har været benyttet i andre lande med andre forudsætninger.“

De begivenheder og strømninger i arbejderbevægelsen, jeg her har henvist til, modsiger jo regeringens officielle opfattelse af, at ikke blot går det så godt, men at alle er tilfredse og ingen tænker på strukturændring af samfundet eller fornyelse i dansk politik. Når vi nu, måske for næstsidste gang, skal gøre status for en regeringsperiode, kommer man heller ikke uden om, at roret må lægges om.

Hvad fortalte man befolkningen, og hvad gjorde man i 1957 umiddelbart efter denne trekantede regerings dannelse? Man for-

talte, at Danmark nærmest stod på ruinens rand, at valutasituationen var fortvivlet, og at befolkningens forbrug derfor måtte begrænses. Og overtydet om, at det gjorde befolkningen ikke frivilligt, pålagde man en række forbrugsbegrænsende foranstaltninger i form af indirekte skatter, pristalsforfalskning o. s. v. Siden da er vi kommet ind i en konjunktur, som næsten synes at gøre visse folk bange, og valutabalancen er blevet forbedret med 2 milliarder, således at Danmark nu har et valutatilgodehavende på næsten 13¼ milliard kr. i udlandet.

Det er menneskeligt, at regeringen gerne vil hævde, at det skyldes dens velsignelsesrige politik og navnlig de forbrugsbegrænsende love af 1957, at stillingen har ændret sig sådan. At det skyldes forholdene på verdensmarkedet parret med dansk industris og landbrugs dygtighed, forekommer ganske vist adskilligt mere sandsynligt. Men under alle omstændigheder må det være berettiget at spørge regeringen og regeringspartierne: når nu den begrundelse, man i juni 1957 gav for nedskæringerne, totalt mangler i dag — og for den sags skyld har manglet længe — hvorfor opretholder man så nedskæringslovene af 1957? Hvorfor går man så oven i købet videre? Ja, for nationalbankens diskontoforhøjelse er jo en yderligere prisfordyrende og forbrugsbegrænsende foranstaltning, som umiddelbart vil fordyre boligbyggeriet og skabe arbejdsløshed, men som i øvrigt rammer det meste af erhvervslevet.

Den forklaring, den højtærede statsminister gav i sin programtale om, at det var det stigende renteniveau, der så at sige havde tvunget nationalbanken til at følge trop, duer jo ikke. Det er et dårligt forsøg på at få folk til at forveksle årsag og virkning. Og ingen kan tro på, at det er nationalbanken, der uden om regeringen har sat diskontoen op. Ganske vist er nationalbanken ikke, hvad den burde være, en ren statsbank, men en sådan manipulation med rentefoden foretager den ikke og kan den ikke foretage uden om eller imod regeringen.

Det kan ikke skjules, at Danmark er et velstående land, og at hele situationen — også statskassens store årlige overskud taget i betragtning — muliggør ophævelse af de forbrugsbegrænsende foranstaltninger

[Aksel Larsen.]

og samtidig muliggør betydelige forbedringer af den sociale lovgivning. Der er råd, der er materialer og arbejdskraft til at bygge det nødvendige antal boliger til et rimeligt lejeniveau, der er råd til at tilvejebringe de materielle forudsætninger for den ny skolelov, der er råd til at sikre fuld beskæftigelse hele året, der er råd til at forbedre mulighederne for ungdommens uddannelse, og der er råd til at imødekomme de gamles og invalidernes rimelige ønsker om forhøjelse af folkepension og invalidepension. Ja, der kan sikkert oven i købet blive råd til en skattereform med nedsættelse af skatterne for de jævne indtægter.

Det kan der vel ikke blive, hvis man som venstre og de konservative vil nedsætte ejendoms- og selskabsskatterne og samtidig forøge militærudgifterne med et par hundrede millioner ud over, hvad regeringen har foreslået. Men der kan blive råd til det, når vore naturlige muligheder udnyttes, og når staten holder op med at øse 1 milliard kr. ud om året til de mest uproduktive formål, der tænkes kan, nemlig til militærvæsenet.

Jeg må her gentage et spørgsmål, jeg ofte har stillet, men aldrig har fået svar på: hvad skal militærvæsenet og militærudgifterne nytte? Et land med Danmarks beliggenhed, størrelse og befolkning kan simpelt hen ikke forsvares militært i en storkrig ført med de forfærdende moderne våben. Af deltagelse i en sådan krig har det kun ét at vente: den hurtige og totale ødelæggelse. Militærvæsen er for et land som Danmark i raketternes og atomvåbnenes tidsalder i bedste fald nytteløst, i værste — men desværre sandsynligste — fald skadeligt. Her er jeg enig med en socialdemokrat, det ærede medlem hr. Holger Eriksen: det eneste, der kan give Danmark sikkerhed, er, at der ingen krig kommer, men at freden bevares. Mit parti kan tage konsekvensen af dette. Vi foreslår militærudgifterne slettet af statsbudgettet, vi foreslår militæret afskaffet, vi foreslår Danmark afrustet og erklæret neutralt.

Jeg kan til nød forstå, at forbenede militarister, som vil have militæret for militærets skyld, er modstandere af afrustning, og at de helst ser Danmark forvandlet til en oprustet fattiggård i fredstid med

risikoen for landets ødelæggelse og befolkningens død i en mulig atombombekrig. Men jeg kan ikke forstå, at regeringen og folketingets flertal i den givne situation ikke alene vil bevare det nytteløse militær, vi har, men oven i købet har så travlt med at lave en ny militærordning og at forøge militærudgifterne. Det mindste, man kunne forvente, var, at de i betragtning af, at international afspænding er på vej, og at man endda i De Forenede Nationer forhandler om et forslag om verdensomspændende og total afrustning, ikke havde så travlt med at gå den modsatte vej herhjemme.

Baggrunden for det arbejde, vi nu har påbegyndt i folketinget, er jo netop også den internationale situation. Her vil sikkert alle partier udtale deres store sympati for afspænding og international afrustning. Det hjælper så lidt, når man så i gerning på det område, hvor vi selv herhjemme bestemmer, vil gøre det modsatte af at afruste, nemlig opruste yderligere, forøge militærudgifterne. Og det vil man jo. Ellers havde man vel ikke indledt folketingsåret med at gøre noget aldeles ekstraordinært, nemlig på den første mødedag, den 6. oktober, at foreslå øjeblikkelig nedsættelse af et udvalg til at forhandle om regeringens militærforslag, som endnu ikke var fremsat, og som vi først fik til første behandling i går. Motiveringen herfor var, at nu var forligsforhandlingerne mellem regeringen og venstre og de konservative så godt i gang, og der burde ikke forsømmes bare en eneste dag for at nå til et forlig, et militærforlig, som såvel socialdemokratiet som de radikale og retsforbundet meget godt ved kun kan slutes, hvis man imødekommer de to fællespartiers krav om et par hundrede millioner kroner mere til militærvæsenet.

Det er mig så meget mere uforståeligt, at regeringspartierne synes så villige til at slutte militærforlig med de to reaktionære partier, som disse jo med deres fællesprogram — det være aldrig så uigennemtænkt — har erklæret regeringen den totale politiske krig. Den politik, de to partier har søgt at give udtryk for gennem deres fællesprogram, er jo en politik med helt igennem reaktionært sigte, og dette burde i sig selv være nok til, at regeringen ikke i

[Aksel Larsen.]

noget spørgsmål af betydning tænkte på at imødekomme dem eller slutte forlig med dem.

I én henseende var venstres og de konservatives fællesmøde og fællesprogram historisk og egnet til at skaffe klare linjer i dansk politik: partierne til højre har sluttet sig sammen som repræsentanter for det, Hørup karakteriserede som det lumpneste af alt: de velhavendes sammenrotning mod de fattige. Det historiske skel i dansk politik er flyttet fra grænsen mellem de konservative og venstre over på den anden side af venstre. De øvrige partier burde drage konsekvensen heraf og søge samarbejde om en politik til gavn for fremskridtet, for folkeflertallet og for Danmark. Hvis de gør det, har de sat den nu forenede reaktion uden for indflydelse såvel i dag som efter det folketingsvalg, der kommer.

Johan Poulsen: I sin redegørelse ved indledningen til indeværende folketingsår udtalte den højtærede statsminister under om-talen af de udenrigspolitiske forhold og Danmarks stilling til det internationale samarbejde bl. a. følgende (sp. 3):

„Danmark vil i det kommende forår deltage i De Forenede Nationers 2. konference i Genève om retsordenen på havet. Det er regeringens håb, at det på denne konference vil lykkes at tilvejebringe en international ordning af spørgsmålene om søterritoriets udstrækning og om fiskerigrænser. Regeringen vil på konferencen tilstræbe at nå frem til en ordning, som tilfredsstiller berettigede danske — herunder færøske og grønlandske — interesser, og som samtidig har mulighed for at vinde international anerkendelse. Det særlige spørgsmål om fiskeriterritoriet ved Færøerne har fundet sin midlertidige løsning ved en noteveksling med Storbritannien af 27. april 1959.“

Denne udtalelse uddybede den højtærede statsminister nærmere i det afsnit af talen, der omhandler Færøerne, hvor han bl. a. udtalte (sp. 7):

„Ved den indgåede aftale med den britiske regering er den færøske fiskerigrænse udvidet fra 3 sømil til principielt 12 sømil, dog med bibeholdelse af tradi-

tionelle fiskerirettigheder i området mellem 12 og 6 sømil.“

Alt, hvad der her er udtalt af den højtærede statsminister, er så sandt, som det er sagt. Vi færinger er glade for den gældende foreløbige overenskomst med Storbritannien, for så vidt som vi anser den for et fremskridt i forhold til den, vi havde i forvejen. Vi er ligeledes den højtærede statsminister og regeringen taknemlige for den støtte, der er ydet os under de nu afsluttede forhandlinger med Grønlands landsråd, men der er nu engang 1 000 sømil fra Færøerne til Grønland, og den form for fiskeri, der i denne forbindelse er tale om, bådfiskeri, må nødvendigvis medføre store udgifter, sådan som det drives. Jeg vil senere nærmere uddybe det. Hertil kommer, at man i de år, hvor forekomsterne af is er særlig store, som i indeværende år, kun kan regne med et forholdsvis ringe udbytte for den enkelte fisker.

Selv om Grønlandsfiskeriet er en afgørende faktor i vort økonomiske liv, er det dog det hjemlige fiskeri, vi færinger først og fremmest må lægge vægten på. Her er det livsvigtigt for vort samfund at sikre vor ret til og vore muligheder for at fiske uhindret af andre nationers fiskerifartøjer. Ved den første i fjor i Genève afholdte konference om retsordenen på havet var den danske delegations principielle stilling den, at territorial- og fiskerigrænsen skulle være 6 sømil fra kysten, men ved øgrupper som Færøerne, Island og Grønland, hvis indbygges eksistens er baseret på fiskeri og produktion i tilknytning til fiskeriet, burde der være mulighed for at hævde en særlig fiskerigrænse på op til 12 sømil fra kysten, således at søterritoriet i andre henseender begrænses til 6 sømil også i sådanne tilfælde. Hvad der bliver den endelige ordning, er der ingen, der kan sige noget om i dag, men der er én ting, jeg vil lægge dem, som skal repræsentere os på den kommende Genèvekonference, på sinde: sørg endelig for, når talen er om Færøerne, at fiskerigrænsen regnes ud fra rette basislinjer, der forbinder de yderste landpynter, og ikke som nu ud fra selve kysten. Bliver der på konferencen ikke fremsat forslag herom fra anden side, bør og må den delegation, der varetager vore interesser, gøre det. Det er

[Johan Poulsen.]

så betydningsfuldt og påkrævet, at det vil være helt uforsvarligt ikke at forfægte det standpunkt og om nødvendigt fremsætte forslag herom.

Jeg kan som repræsentant for Færøerne i det store og hele tilslutte mig de af den højtærede statsminister i åbningstalen for Færøernes vedkommende fremsatte udtalelser.

Der er et enkelt spørgsmål, som ikke er berørt i åbningstalen, og som jeg derfor vil tillade mig at fremdrage ved denne lejlighed, da jeg ved, at det omfattes med betydelig interesse i vide kredse både her nede og på Færøerne. Det er spørgsmålet om en flyveforbindelse Færøerne-København. En nærmere motivering for betydningen af en sådan forbindelse er formentlig overflødig. Sagen har som sagt betydelig interesse, og jeg vil derfor tillade mig at henstille, om det ikke skulle være muligt her i folketinget at få en udtalelse om, hvorvidt man på rette sted stadig arbejder med sagen og i bekræftende fald, hvor langt man er kommet i sine overvejelser, eller om den ligesom tidligere er stillet i bero.

I tilslutning til de bemærkninger, jeg allerede i indledningen af mit indlæg har fremsat vedrørende det færøske Grønlandsfiskeri, vil jeg i det følgende beskæftige mig noget udførligere dels med de forhandlinger, der er ført mellem det grønlandske landsråd og en af det færøske landsstyre valgt delegation vedrørende de færøske fiskeres ret til i åben båd at drive fiskeri fra faste stationer i land på den grønlandske vest- og østkyst, dels om dette fiskeri og dets vilkår i almindelighed. Jeg synes, det kan være nyttigt netop fra denne talerstol at fremkomme med nogle betragtninger om disse forhandlinger, navnlig i betragtning af at Grønland i henhold til grundloven er en udelelig og ligeberettiget del af det danske rige med alle de i grundloven for danske statsborgere sikrede rettigheder og friheder, deriblandt erhvervsfrihed. Det er i den forbindelse formentlig naturligt at understrege, at de nævnte forhandlinger drejer sig om fiskerirettigheder for danske statsborgere i den del af Danmark, der hedder Grønland. Som baggrund for de nævnte forhandlinger skal jeg kort anføre

følgende fakta, som i øvrigt ikke vil være de ærede medlemmer af det høje ting ubekendt.

Ved Islands flytning af fiskerigrænsen til 12 sømil er hovedparten af Færøernes bedste fiskepladser ved Island blevet forbudt område. For kun 10-15 år siden foregik så godt som hele vort forårsfiskeri ved Sydisland. Sidste forår var der mig bekendt kun 2 færøske kuttere ved Sydisland. Island er fra at være vort vigtigste fiskefelt i dag kun af underordnet betydning. Under sidste verdenskrig mistede vi en betragtelig del af vor fiskerflåde. Fornyelsen af vor fiskerflåde har stået og vil stadig i en del år fremover stå som den vigtigste og mest betydningsfulde sag på dagsordenen. Mangelen på tidssvarende fartøjer har medført, at vore fiskere i stort tal har søgt hyre med fremmede nationers fiskerfartøjer, navnlig islandske. Man har regnet med, at der i de senere år har været beskæftiget ca. 1 000-1 400 færinger pr. år ved det islandske fiskeri. I 1958 vedtog det islandske alting en lov, i henhold til hvilken der blev pålagt al islandsk valuta, der overførtes til andet land, en afgift på 55 pct. Det betød i praksis, at en færøsk fisker, der ville sende penge hjem til underhold for kone og børn på Færøerne, måtte betale en valutaafgift på 55 kr. af hver hundredkroneseddel, der skulle overføres. Derved reduceredes vore fiskeres indtægter i en sådan grad, at mange holdt op med at tage til Island. Situationen var alt andet end lystelig.

Vi var nødt til at se os om efter noget andet, og så meldte Grønland sig. Intet var naturligere, end at vi i vor søgen efter farbare udveje i den givne situation standsede ved Grønland. Her mente vi endelig at have fundet et område, endda inden for rigets egne grænser, hvor vi kunne skabe mulighed for et lønnende fiskeri for den del af vore fiskere, som ikke kunne opnå beskæftigelse om bord i vore kuttere og trawlere. Det kunne efter vor beregning i alle tilfælde blive en løsning på den alvorlige krise, vort lille øsamfund gennemgik, og som både var af beskæftigelsesmæssig og økonomisk natur. Man startede ikke på bar bund; man havde visse erfaringer, for færinger havde i nogle år med tilfredsstillende udbytte drevet fiskeri med åbne både fra et par faste stationer i Vestgrønland, nemlig Ravn Storø og Færingehavn.

[Johan Poulson.]

Grønland er ikke kun en lille plet på verdenskortet, det er verdens største ø, et helt kontinent, hvor der kun bor ca. 30 000 mennesker, ja knap nok det. Her ved dette lands umådelig udstrakte kyster måtte der være rigelig plads både for grønlændere og færinger til med åbne både ud fra faste stationer i land at drive et lønnende fiskeri uden at genere hinanden. Man er fra færøsk side indstillet på at undgå alt, hvad der kan være til gene for Grønlands fiskeri. Herpå tyder også den omstændighed, at færinger fortrinsvis, ja, jeg tror næsten udelukkende, søger om tilladelse til at fiske fra sådanne isolerede pladser, hvor der ikke er grønlandsk bebyggelse, ligesom man er villig til at underkaste sig alle gældende regler og bestemmelser både med hensyn til fredning af forskellige dyr, forbud mod fiskeri på visse områder, henkastning af fiskeaffald etc. etc. Man kommer for at fiske og ikke for at pleje selskabelighed, det være sig med grønlændere eller andre.

Som allerede nævnt er Grønland en del af Danmarks rige og grønlændere danske statsborgere på linje med borgerne i det egentlige kongerige med repræsentanter i den fælles lovgivende forsamling folketinget. Ikke desto mindre er det sådan, at Grønland af i dag og på mange områder administreres, som om det stadig var en koloni. Jeg skal straks indrømme, at overgangen fra kolonistatus til demokratisk styre ganske naturligt vil medføre visse overgangsvanskeligheder, som der bør tages rimeligt hensyn til. Men på den anden side bør der også i videst muligt omfang gives befolkningen mulighed for og adgang til fri udfoldelse. Kun derved kan der efterhånden skabes et samfund af selvstændige og frie mennesker. Den grønlandske monopolhandel, hvor velmenende den end kan være i sin idé, vil i længden virke som en hæmsko på det frie initiativ og derved på udbygningen af et frit, demokratisk samfund deroppe.

At Grønland stadig administreres og styres som en koloni og ikke som en del af

det folkestyrede Danmark, synes jeg, at de nylig afsluttede grønlandsk-færøske forhandlinger giver et klart indtryk af. Disse forhandlinger skulle være ført i foråret 1959, og en delegation var kommet fra Færøerne til København for herfra at rejse op til Godthåb for at forhandle med det grønlandske landsråd. Men så indtraf „Hans Hedtoft“-katastrofen, og delegationen kom ikke længere end til København. Men ved forhandlinger her i København og med landsrådet, der var samlet til ekstraordinært møde i Godthåb i dagene 10.-16. marts, opnåedes en midlertidig ordning for året 1959, og samtidig blev man enig om, at der under landsrådets ordinære møde i sommer skulle træffes aftale med en færøsk delegation med fremtiden for øje, gældende fra 1960.

Der blev fra grønlandsk side stillet forskellige betingelser; således krævede man bl. a., at 25 bådelag af de ca. 180, der fik tilladelse til at drive fiskeri, skulle sælge deres fangst til den kgl. grønlandske handels fiskehuse til samme pris, som Handelen gav de grønlandske fiskere. Den endelige pris for den til den kgl. grønlandske handel indleverede fisk beregnedes til ca. 33 øre pr. kg, medens „Nordanfar“ i Færingehavn betalte den af de færøske fiskere indhandlede råfisk med 48 øre pr. kg.

Det er klart, at det ikke var muligt at få nogen færøsk fisker til at tage op til Grønland og sælge sin fangst til en sådan underpris. Skulle ikke hele ordningen gå i fisk, blev det nødvendigt, at den færøske landskasse garanterede de omhandlede 25 bådelag en minimumsfortjeneste, da det selvfølgelig var udelukket, at landsstyre eller lagting kunne tvinge fiskere til at sælge fangsten til den kgl. grønlandske handel til nævnte underpris. Ved gennemlæsning af den for 1959 gældende overenskomst står det ganske klart, at målsætningen fra grønlandsk og færøsk side ikke er den samme. Det, som Grønlands landsråd og den kgl. grønlandske handel er ude efter, er i videst muligt omfang at udnytte den

[Johan Poulsen.]

ledige færøske arbejdskraft i udbygningen af et selvstændigt grønlandsk fiskerierhverv, mens man fra færøsk side i den nuværende nødsituation vil søge at udbygge den særlige form for fiskeri, som allerede i en del år er drevet med Føringehavn og Ravn Storø som basis. Det omhandlede fiskeri er en særlig gren af det færøske fiskerierhverv: finansieret, administreret og solgt gennem de dertil indrettede organer på Færøerne. Det kan i denne forbindelse oplyses, at deltagerne i det omhandlede fiskeri erlægges en vis afgift, vistnok for tiden $\frac{3}{4}$ øre pr. kg, til den grønlandske konjunkturdigningsfond. Det fremgår tydeligt af begge de nævnte overenskomster, at det er en forudsætning fra grønlandsk side — og formentlig også en betingelse for de ydede indrømmelser — at det færøske båd-fiskeri i Grønland skal afvikles i takt med udbygningen af det grønlandsk fiskerierhverv, således at når dette er i stand til at modtage og forarbejde den pågældende færøske produktion, ophører det færøske båd-fiskeri at eksistere som selvstændigt færøsk erhverv og skal indhandle sin fangst til den kgl. grønlandske handels fiskehuse.

Ved den senere, indtil 1967 gældende overenskomst er bestemmelsen om, at et vist antal bådela g skal sælge fisken til den kgl. grønlandske handels fiskehuse, gledet ud, da det ved forhandlingernes begyndelse fra færøsk side blev gjort klart, at der ikke var politisk mulighed for at gennemføre den for 1959 på det punkt praktiserede ordning. Men på den anden side fremgår det af beretningen fra forhandlingerne, at de grønlandske forhandlere stadig opererer med den mulighed, at man fra færøsk side skal være med til at skabe de økonomiske forudsætninger for denne selvud-slettelse.

Det kan siges, at det, der karakteriserer de omhandlede overenskomster, er betænkeligheder. Når man fra færøsk side blankt underkaster sig samtlige gældende ordensregler og fredningsbestemmelser, også kravet om, at fiskerne ikke må medtage jagtgeværer og laksegarn, så har man unægtelig lidt svært ved at fatte, at der ikke kan gives tilladelse til at fiske fra sådanne ubeboede steder af hensyn til forekomster af sæler, eventuelt laks, de

pågældende steder. Man fanger hverken sæler eller laks med bare hænder. Der forekommer også sæler ved færøerne, og dér har man gjort den erfaring, at er de ikke udsat for jagt, sker der ikke noget. Almindelig trafik vænner de sig hurtigt til. At de grønlandske sæler skulle være af et mere kolerisk temperament end de færøske, forekommer mig lidet sandsynligt. Undertiden er der påstande om, at fiskebestanden de pågældende steder ikke tåler mere end et begrænset antal både, i nogle tilfælde 10, i andre 5, i andre mindre, hvilket i realiteten er det samme som afslag, da erfaringen gennem årene viser, at etableringsudgifterne, d. v. s. udgifterne til anskaffelse og transport af både, anskaffelse og transport af materialer til barakker, anskaffelse og transport af udrustning som salt, proviant, redskaber m. m., er så store, at der skal en vis produktion til, for at den skal være lønnende.

Man regner som minimum med en produktionskapacitet, der svarer til 15 bådela g, for at fiskeriet kan være lønnende. En tilladelse for et antal, der er mindre end 15, er derfor i realiteten et afslag. Og motive-ringen, at fiskebestanden ikke tåler en så intensiv drift, er der i mange tilfælde ikke meget ved. Grønlandstorskens er ikke stationær som f. eks. en fåreflok. Grønlandstorskens er ligesom dens slægtninge i alle have forsynet med hale og finner, den er en fortrinlig svømmer, og de mærkninger, der gennem årene er foretaget af Dana og andre havforsknings-skibe, har godtgjort, at den ikke er stationær. Sådanne mærkede Grønlandstorsk er fanget både ved Island og på New Foundlandsbankerne og andre steder.

På den tid — vistnok i juli måned — da torskestimerne fra bankerne søger ind mod Grønlands kyster, sker det i så fantastiske mængder, at snakken om, at bestanden ikke tåler det fiskeri, der kan præsteres af 15 åbne både, der driver fiskeri med snøre eller langline, forekommer latterlig. Så længe det træk foregår, kan et ubegrænset antal både fiske uden skade for bestanden. Det vil være mere end naivt, hvis man tror, at det ville være god økonomi, om man visse år slappede af i håb om, at netop de samme torsk ville komme igen næste år, større og federe end året

[Johan Poulsen.]

forud. Den teori kan måske anvendes på et får, en kalv, en so eller et andet landpattedyr, men torsken har som bekendt hale og finner, og man har ingen som helst garanti for, at netop de samme torsk kommer igen næste år.

En færing, der har haft lejlighed til at følge vore fiskere i deres ca. 35-årige kamp for at fravriste Grønlandshavet dets rigdomme, kan med sandhed bevidne, at det har været en heroisk kamp. Men samtidig med, at en følelse af glæde og stolthed gennemrisler én ved tanken herom, kan man ikke undgå at blive forstemt ved tanken om alle de vanskeligheder, skjulte og åbenbare, de har haft at kæmpe med. I de første år under så vanskelige forhold, at de næppe kan tænkes vanskeligere: i gamle kuttere, tit uden hjælpemotor, kun med sejlføring, tilbagelagde de de ca. 2 000 sømil til Vestgrønlands fiskebanker. Uden brugbare søkort kom de til en af verdens mest ugæstmilde kyster, der lå hen i bælgmørke uden så meget som ét fyr til vejledning. Alt måtte ske pr. intuition. Men nøden drev dem, de havde intet valg. Hvis de så var blevet mødt med almindelig sund sans af myndighederne, når de en enkelt gang søgte land enten for at forsyne sig med frisk vand eller for at søge lægehjælp — men det var så langtfra. Det skal dog også siges, at der fandtes enkelte glædelige undtagelser.

I parentes kan jeg oplyse, at vore fiskere stadig savner brugbare søkort; medens i hvert fald Grønlands landsråd er i besiddelse af store og gode specialkort over Grønlands vestkyst, hvilket blev konstateret af medlemmerne af den færøske delegation under forhandlingerne i sommer, og også nordmændene har gode specialkort over Grønlands østkyst — således fik føreren af et af de færøske fartøjer, der har fisket ved Østgrønland i sommer et sådant specialkort fra lederen af det norske havforskningskib — har det hidtil trods de ivrigste bestræbelser ikke været muligt for vore fiskere at få fat i brugbare kort til besejling af kysten. Skal vore fiskerkuttere have forbindelse med land, har det været en hovedregel, at man i sådanne tilfælde må søge land under ugunstige vejromstændigheder med høj sø, sådan at brodden af undervandsgrunde og skær kan tjene som afvi-

sertegn for, hvor de ikke må komme. Det vil sige, at sejladsen af kysten stadig er en chancesejlad og derfor i overvejende grad klares pr. intuition. Jeg vil derfor her benytte lejligheden til indtrængende at henstille til rette vedkommende, at der findes udveje for, at vore fiskere forsynes med brugbare kort såvel over Grønlands vest- som østkyst.

I monopolhandelstiden — altså medens Grønland havde status som koloni, for monopolhandelen florerer jo stadig — var Grønland omgivet af en ismur mindst lige så utilnærmelig som selve indlandsisen, når talen var om fremme af eventuelle færøske ønsker. Vi søgte i flere år som danske statsborgere om adgang til enkelte havne deroppe. Svaret var nej. Det, der endelig skete, var, at Færingehavn blev erklæret for international havn. Færinger skulle ikke have andre rettigheder deroppe end portugisere, spanioler, nordmænd og islændinge. Norske, islandske og eventuelt andre nationers fartøjer har i de senere år fisket ved Grønlands østkyst, hvor de skal have opnået god fangst. Der har fra danske eller grønlandske myndigheders side mig bekendt ikke hævet sig så meget som én røst mod dette fiskeri. I juni-juli dette år blev en færøsk ekspedition udrustet til fiskeri ved Østgrønland, og man søgte om myndighedernes tilladelse hertil. Svaret lod længe vente på sig, så længe, at man stod i fare for at gå glip af den første del af sæsonen. Men endelig var det lykkedes myndighederne at finde frem til en plakat af 1924, i henhold til hvilken en strækning på 540 sømil af kysten strækkende sig fra et punkt ca. midt mellem Angmagssalik og Scoresbysund i nord og sydefter var forbudt område. Her var et færøsk initiativ, det gjaldt om at bekæmpe i starten; nordmændene og islændingene måtte godt fiske uden tilladelse, men lige så snart færingerne ansøgte om tilladelse hos de lovlige myndigheder, kom vanskelighederne.

På et vist tidspunkt, da et færøsk fiskerfartøj anløb Angmagssalik, blev der på autorativ måde udfoldet en betydelig aktivitet for at få det pågældende fartøj idømt bøde for ulovligt fiskeri, men dette blev opgivet, vistnok fordi de af myndighederne opgavne 540 sømil som afgrænsning for et område, der var forbeholdt grønlænderne

[Johan Poulsen.]

at fiske i, ikke kunne opretholdes. Senere har der været forlydender fremme om, at myndighederne i København skulle afgøre, hvilken udstrækning det forbudte område skulle have, dog således, at før en sådan erklæring kunne udstedes, var det nødvendigt at forhandle med nordmændene herom.

Det er desværre en almindelig opfattelse på Færøerne, at færinger ikke er populære i Grønland, hverken hos det grønlandske folk eller hos flertallet af embedsmændene. Jeg ved, at denne opfattelse navnlig ikke er ualmindelig i de kredse på Færøerne, der gennem årene har haft tilknytning til det færøske Grønlandsfiskeri og således skulle have haft gode forudsætninger for at bedømme forholdene.

Men det, jeg i denne forbindelse lægger hovedvægten på, er regeringens indstilling, og her vil jeg gerne spørge, om regeringen ikke er enig i, at færinger ligesom alle andre danske statsborgere nødvendigvis må have samme rettigheder i Grønland som grønlænderne selv til at drive erhverv, også til at drive fiskeri uden indskrænkninger af nogen art. Ved at læse beretningen om de ofte omtalte forhandlinger får man det indtryk, at det grønlandske landsråd har den absolutte opfattelse, at der er gjort store indrømmelser og afgivet betydningsfulde rettigheder til færingerne ved at overlade dem de omtalte pladser til at drive bådfiskeri fra. Der tales således om, at færingernes krav om stationer i land virker som et chok på medlemmerne af landsrådet, og som jeg allerede tidligere har nævnt, er landsrådets målsætning den, at disse indrømmelser kun skal være midlertidige, indtil den kgl. grønlandske handels fiskehuse kan aftage den færøske produktion. Men det bør slås fast, at en sådan opfattelse bygger på et fuldkommen forkert grundsyn. Det er i virkeligheden intet mindre end at stille tingene på hovedet. I virkeligheden er det grønlænderne, der får særrettigheder og ikke færingerne. Færingerne er parat til i en overgangsperiode at indrømme, at det er nødvendigt, at der bevares visse områder, hvor kun grønlænderne og ikke andre danske statsborgere må fiske, på grund af den særlige udvikling i Grønland og de som følge heraf ret dårlige erhvervsmulig-

heder, den grønlandske fisker arbejder under. Men det må samtidig slås fast, at denne ordning kun kan være midlertidig, indtil man skønner, at forudsætningerne for den nuværende ordning erhvervsmæssigt ikke længere er til stede. Grønlænderne har nemlig selv ønsket og valgt at blive en ligeberettiget del af Danmark, og dermed følger både rettigheder og forpligtelser. Grønlænderne har grundlovsmæssig ret til at drive erhverv, således også at fiske, fra et hvilket som helst sted på Færøerne eller i selve kongeriget på linje med alle andre danske statsborgere. Det er givet, at denne ret må være gensidig for alle danske statsborgere; de særrettigheder, som grønlænderne nu har i forhold til de andre, må derfor ophæves, når det skønnes svarligt og hensigtsmæssigt. Sådan er det, og anderledes kan det ikke være. Man gør derfor klogt i — alle sammen — at arbejde hen mod den dag, da alle skranker i så henseende falder og alle danske statsborgere fisker under lige vilkår i den del af Danmark, der hedder Grønland. Det vil til sin tid blive regeringens og folketingets fornemme pligt at skønne over, hvornår tidspunktet er inde.

Når jeg i det foregående har beskæftiget mig en del med grønlandske forhold, skal det ikke opfattes som en direkte kritik af den siddende regering eller af den nuværende Grønlandsminister, tværtimod, det er min personlige opfattelse, at såvel den siddende regering — Grønlandsministeren iberegnet — som hele det høje folketing er besjælet af ønsket om at udbygge og udnytte de erhvervsmuligheder, som findes deroppe, mest og bedst muligt, først og fremmest til gavn for grønlænderne, men i anden række også til gavn for andre danske statsborgere og dermed for riget i dets helhed. Miseren må vel snarere søges i det forhold, at det stadig er det gamle system, der har hovedindflydelsen på udviklingen deroppe, parret med den særlige psyke, der findes hos en del af befolkningen i Grønland, en psyke, der bl. a. er et produkt af århundreders monopolvælde.

Jeg har gennem hele mit politiske virke efter ringe evne arbejdet for samarbejde og god forståelse mellem færinger og andre danske statsborgere, og jeg ved, at jeg har det store flertal af mine landsmænd bag mig,

[Johan Poulsen.]

når jeg udtaler, at vi på Færøerne ønsker grønlænderne alt muligt held i arbejdet med udbygningen af fiskerierhvervet og andre erhverv ligesom i enhver bestræbelse, der tilsigter en højnelse af folkets levestandard, kulturelt såvel som materielt. Færingerne ønsker det allerbedste forhold til grønlænderne og vil gerne samarbejde med dem, men det må være på frivillig basis. Som allerede fremhævet er man villig til i enhver henseende at underordne sig gældende fredningsbestemmelser og ordensregler, og det skal understreges, at man fra ansvarligt politisk hold på Færøerne hele tiden over for vore fiskere har indskærpet kravet om respekt og loyalitet over for indgåede forpligtelser. Jeg føler mig overbevist om, at hvis der fra grønlandsk side kommer til at foreligge klager over overtrædelser af gældende bestemmelser eller dårlig opførsel fra enkelte fiskeres eller enkelte bådelaags side, så vil der fra ansvarlig færøsk side blive taget meget alvorligt på sådanne tilfælde, da man ikke vil finde sig i, at sådanne enkelte tilfælde skal forgifte forholdet mellem de to folk.

Til slut vil jeg udtale min glæde og tilfredshed over de resultater, man har opnået med hensyn til baser i Vestgrønland under de i august d. å. førte forhandlinger, i alt 6 stationer mod 2 i 1958.

Det skal ikke gørges, at man på Færøerne imødeser Grønlandsministerens afgørelse med hensyn til begrænsningen af det område ved Angmagssalik, der skal forbeholdes grønlænderne at fiske i, med megen interesse. Efter at have mistet fiskefelterne ved Sydisland har vi sat vor lid til, at fiskeriet ved og i Østgrønland skulle erstatte det fiskeri, vi før havde ved Sydisland, og som var af afgørende betydning for salget på vort hovedmarked, Spanien, der overvejende kræver store torsk. Får vi ikke brugbare forhold at arbejde under i Østgrønland, hvor forekomsten af store torsk skal være rigelig, vil det i længden næppe være muligt for os at fastholde dette vort hovedmarked. Vi på Færøerne imødeser derfor denne Grønlandsministerens afgørelse i stor spænding og i håb om, at denne afgørelse, når den foreligger som en realitet, må vække lige så stor tilfredshed

som den, der foreligger for Vestgrønlands vedkommende.

Jeg gentager: vi færinger vil hellere end gerne samarbejde med grønlænderne, men kun på frivillig basis. Og jeg synes, vi har vist vor gode vilje ved at tilbyde unge grønlændere plads som fiskere på samme vilkår som færinger om bord i vore kuttere og i de åbne både, der har fået station i land. Det ville være falsk beskedenhed at benægte, at vi færinger mener selv at have visse erfaringer, der ville være af værdi for grønlænderne under deres bestræbelser for at dygtiggøre sig som fiskere og sømænd. Personlig tror jeg, at en selvstændig færøsk islæt i det grønlandske erhvervs-mønster i højere grad end salg til den kgl. grønlandske handels fiskehuse ville virke som et incitament, der ville stimulere det private initiativ og derved fremskynde udviklingen af et stærkt og selvstændigt grønlandsk fiskerierhverv.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 22. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

Fortsettelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 18⁵⁰.

6. møde.

Torsdag den 22. oktober kl. 10.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsettelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 119 og 185).